

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

GENÇ YETİŞKİNLERİN YAŞAM BOYU KARDEŞ
İLİŞKİLERİNİN AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Ebru GÜNEŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2024

2024 - EBRU GÜNEŞ

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

GENÇ YETİŞKİNLERİN YAŞAM BOYU KARDEŞ
İLİŞKİLERİNİN AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU AÇISINDAN
İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF LIFELONG SIBLING
RELATIONSHIPS OF YOUNG ADULTS IN TERMS OF
SENSE OF FAMILY COHESION

Hazırlayan
Ebru GÜNEŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

KIRŞEHİR-2024

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı yüksek lisans/doktora öğrencisi, Ebru GÜNEŞ tarafından hazırlanan “*Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Aile Bütünlük Duygusu Açısından İncelenmesi*” adlı tez çalışması tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Prof. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul TALU

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Erol ATA

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2024

(İmza)

Prof. Dr. Cemalettin İPEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2024

Ebru GÜNEŞ

İmza

ÖZET

GENÇ YETİŞKİNLERİN YAŞAM BOYU KARDEŞ İLİŞKİLERİNİN AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Ebru GÜNEŞ

Danışman: Prof. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

2024 – XI+66

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul TALU

Dr. Öğr. Üyesi Erol ATA

Bu çalışmada genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin aile bütünlük duygusu açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin cinsiyet, medeni hal, kardeş sayısı, doğum sırası, kardeş kaybı, seçilen kardeşin büyük- küçük olma durumu, kardeşler arası yaş farkı, seçilen kardeşin cinsiyeti ve medeni hali açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ayrıca yaşam boyu kardeş ilişkilerinin aile bütünlük duygusunun alt boyutları olan anlamlılık, yönetilebilirlik ve ulaşılabilirlik açısından yordayıcılığı incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 402 gönüllü genç yetişkin oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan 402 katılımcıdan 309'u kadın 93'ü erkektir. Verilerin toplanmasında Öz Sosyal-Yurdabakan-Uz Baş ve Aysan (2016) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan “Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği” ve Çeçen (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan 12 maddelik “Aile Bütünlük Duygusu Ölçeği-Kısa formu” kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile çalışmada kullanılan demografik bilgiler elde edilmiştir. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel istatistik yöntemleri

ile veriler analiz edilmiştir. Yaşam boyu kardeş ilişkilerinin cinsiyet, medeni hal, kardeş kaybı, kardeşin büyük-küçük olma durumu, kardeş cinsiyeti ve medeni hali ile arasında anlamlı farklılık olup olmadığını incelemek için bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Kardeş sayısı, doğum sırası, kardeş ile yaş farkı değişkenlerini incelemek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yaşam boyu kardeş ilişkileri ile aile bütünlük duygusunun yordayıcılığının incelenmesinde ise regresyon analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, aile bütünlük duygusu genç yetişkinlerin birbirleriyle olan kardeş ilişkilerini yordamaktadır. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ile cinsiyet ve kardeşin cinsiyeti arasında anlamlı farklılık vardır. Buna karşın medeni hal, kardeşin büyük küçük olma durumu, kardeş kaybı, kardeş sayısı, doğum sırası, kardeşler arası yaş farkı, kardeşin cinsiyeti ve medeni hali açısından anlamlı farklılık olmadığı sonucu elde edilmiştir. Toplumsal yapının gelişmesinde aile içi kurulan bağların önemi düşünüldüğünde, kardeş ilişkileri ve aile bütünlük duygusunun incelendiği bu çalışmanın sonucu önemlilik arz etmektedir. Genç yetişkin dönemindeki bireylerin aile bireyleri arasında kurulan ilişkilerine yönelik çalışmalar azdır. Yaşam boyunca aile içi kurulan ilişkilerden en uzun süren ilişki türü olan kardeş ilişkilerine yönelik yapılan bu çalışma ile alan yazının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Aile bütünlük duygusu, anlamlılık, anlaşılabilirlik, genç yetişkinlik, yaşam boyu kardeş ilişkileri, yönetilebilirlik

ABSTRACT

INVESTIGATION OF LIFETIME SIBLING RELATIONSHIPS OF YOUNG ADULTS IN TERMS OF THEIR SENSE OF FAMILY INTEGRITY

M.Sc.Thesis

Preparer: Ebru GÜNEŞ

Advisor: Prof. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

2024 – XI+66

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Educational Sciences Department

Guidance and Psychological Counseling Science

Jury

Prof. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul TALU

Dr. Öğr. Üyesi Erol ATA

This study aimed to examine young adults' lifelong sibling relationships in terms of family cohesion. The study explored whether there were significant differences in young adults' lifelong sibling relationships based on gender, marital status, number of siblings, birth order, sibling loss, whether the selected sibling was older or younger, age difference between siblings, gender and marital status of the selected sibling. Additionally, it investigated the predictability of lifelong sibling relationships on the dimensions of family cohesion: meaningfulness, manageability, and comprehensibility. The study sample consisted of 402 volunteer young adults selected through random sampling, including 309 women and 93 men. Data was collected using the "Lifelong Sibling Relationships Scale," validated and reliability-tested by Öz, Sosyal-Yurdabakan-Uz Baş, and Aysan (2016), and the 12-item "Family Cohesion Scale-Short Form," adapted into Turkish by Çeçen (2007). A researcher-developed personal information form was used to gather demographic information. A relational screening model was employed in the study, and descriptive statistical methods were used for data analysis. Independent samples t-test was used to examine whether there were significant differences in lifelong sibling relationships based on gender, marital status, sibling loss, whether the sibling was older or younger, sibling gender, and marital status. One-way analysis of variance was used to examine sibling number, birth order, and age difference between siblings. Regression

analysis was used to explore the predictability of lifelong sibling relationships and family cohesion. According to the research findings, family cohesion predicts young adults' relationships with their siblings. There are significant differences between young adults' lifelong sibling relationships and gender, and the gender of the selected sibling. However, no significant differences were found in terms of marital status, whether the sibling was older or younger, sibling loss, sibling number, birth order, age difference between siblings, sibling gender, and marital status. Given the importance of family ties in societal development, the results of this study on sibling relationships and family cohesion are significant. There is a scarcity of studies focusing on relationships established among family members during young adulthood. This study aims to strengthen the literature in the field by focusing on lifelong sibling relationships, the longest-lasting type of relationship established within families over the course of life.

Keywords: Sense of family cohesion, meaningfulness, understandability, young adulthood, lifelong sibling relationships, manageability

ÖN SÖZ

Kardeş ilişkileri hayatımız boyunca kurduğumuz en uzun süreli devam eden ilişki türlerindendir. Aile içi bireyler arası gelişen ilişkilerin varlığı sağlıklı toplumlar için referans noktalarıdır. Ülkemizde genç yetişkin bireyler önemli bir kitleye sahiptir. Genç yetişkinlik döneminde olan bireylerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin aile bütünlük duygusu açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışma, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez sürecim boyunca engin bilgileriyle ve geniş vizyonuylayoluma ışık tutarak desteğini her zaman gösteren tez danışmanım Prof. Dr. DİLEK GENÇTANIRIM KURT hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimimde yol gösteren önerileri ile geleceğe daha sağlam adım atmamı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi ERTUĞRUL TALU hocama teşekkür ederim. Tez süreci içerisinde yaşadığım depresyon felaketinde desteklerini benden esirgemeyen. Prof. Dr. DİLEK GENÇTANIRIM KURT ve Doç. Dr. ÖNDER BALTAÇI hocalarım başta olmak üzere tüm hocalarıma, dönem arkadaşlarıma, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümündeki herkese ve lisansüstü eğitim serüvenimde tanıştığım desteği hep üzerimde olan arkadaşım ALEYNA TOPAÇ' a teşekkür ederim.

Sonsuz bir sevgiyle bağlı olduğum aileme beni bu süreçte her an destekledikleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca kardeş ilişkileri konusu ile ilgili öğrendiğim her bilgiyi paylaştığımda beni sabırla dinleyen abim Av. OKTAY GÜNEŞ' e ve tez sürecim boyunca desteğini her zaman hissettiğim ablam Öğr. Gör. NADİRE GÜNEŞ' e ayrıca teşekkür etmek isterim.

Kırşehir- 2024

Ebru GÜNEŞ

İçindekiler

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
TABLolar LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ	1
1.1.ARAŞTIRMA KONUSU VE PROBLEMİ	5
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	6
1.3.SAYILTILAR	8
1.4.SINIRLILIKLAR	8
1.5.TANIMLAR.....	8
BÖLÜM II.....	10
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. KARDEŞ İLİŞKİLERİNİ AÇIKLAYAN KURAMSAL YAKLAŞIMLAR.....	10
2.1.1. Psikanalitik Yaklaşım ve Nesne İlişkileri Kuramı	10
2.1.2. Bağlanma Kuramı.....	12
2.1.3. Bireysel Psikoloji Kuramı	12
2.1.4. Sosyal Öğrenme Kuramı	13
2.1.5. Aile Sistemleri Yaklaşımı.....	14
2.3. KARDEŞ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN YURT İÇİ VE YURT DIŞI YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	16
2.4. KARDEŞ İLİŞKİLERİ VE AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU	21
BÖLÜM III	23
3.YÖNTEM.....	23

3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ/ MODELİ.....	23
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ/ÇALIŞMA GRUBU	23
3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	25
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu.....	26
3.3.2.Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği (YBKİÖ)	26
3.3.3.Aile Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu Ölçeği (ABDÖ).....	27
3.4. İŞLEM YOLU.....	28
3.5. VERİ ANALİZİ/ÇÖZÜMLENMESİ	28
BÖLÜM IV	29
4.BULGULAR	29
4.1. GENÇ YETİŞKİMLERİN KARDEŞ İLİŞKİLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER VE AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU AÇISINDAN İNCELENDİĞİ ANALİZ BULGULARI VE YORUMLARI	32
4.1.1. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre ... İncelenmesine İlişkin Bulgular	32
4.1.2. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Medeni Hal Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	33
4.1.3. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	33
4.1.4. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Doğum Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	34
4.1.5. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Kardeş Kaybı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	34
4.1.6. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Kardeş Sıralaması (Seçtiğiniz Kardeş Sizden Büyük- Küçük Olma Durumu) Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	35
4.1.7. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Kardeş ile Yaş Farkı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	36

4.1.8. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Seçilen Kardeşin Cinsiyeti Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	36
4.1.9. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Seçilen Kardeşin Medeni Hal Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	37
4.1.10. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Aile Bütünlük Duygusu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	37
BÖLÜM V.....	41
5.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	41
5.1. TARTIŞMA.....	41
5.2. SONUÇ.....	45
5.3.ÖNERİLER	46
KAYNAKÇA	49
EKLER	61
EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	61
EK-2 YAŞAM BOYU KARDEŞ İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELERİ	62
EK-3 AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELERİ.....	63
EK-4 YAŞAM BOYU KARDEŞ İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ	64
EK-5 AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ.....	65

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Evren ve örneklem için frekans tablosu

Tablo 2. Katılımcılara ait bilgiler

Tablo 3. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin cinsiyet değişkenine göre incelendiği t testi sonuçları

Tablo 4. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin medeni hal değişkenine göre incelendiği t testi sonuçları

Tablo 5. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeş sayısı değişkenine göre incelendiği tek yönlü varyans analizi sonuçları

Tablo 6. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin doğum sırası değişkenine göre incelendiği tek yönlü varyans analizi sonuçları

Tablo 7. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeş kaybı değişkenine göre incelendiği t testi sonuçları

Tablo 8. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeş sıralaması değişkenine göre incelendiği t testi sonuçları

Tablo 9. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeşleri ile yaş farkına göre incelendiği tek yönlü varyans analizi sonuçları

Tablo 10. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin seçilen kardeşin cinsiyetine göre incelendiği t testi sonuçları

Tablo 11. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeşlerinin medeni durumuna göre incelendiği t testi sonuçları

Tablo 12. Aile Bütünlük Duygusu Ölçeğinin Alt Boyutları Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları

Tablo 13. Aile bütünlük duygusu ölçeğinin anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık alt boyutları ile genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri arasındaki ilişkinin incelendiği aşamalı regresyon testi sonuçları

SİMGELER VE KISALTMALAR

“ Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Aile Bütünlük Duygusu Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmış kısaltmalar açıklamaları ile birlikte verilmiştir.

KISALTMALAR

AÇIKLAMALAR

YBKİÖ

Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği

ABDÖ

Aile Bütünlük Duygusu Ölçeği

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve araştırma konusu ile ilgili tanımlara yer verilmiştir. Bu bağlamda kardeş ilişkileri ile ilgili kavramlar aşağıda alan yazın temel alınarak açıklanmıştır.

Kardeşler aile hayatının demirbaşlarından (Whiteman, Mchale ve Soli, 2011). Aile olgusu ise toplumsal yapının en önemli birimi olma özelliğini korumaktadır. Aile bireyleri arasındaki iletişimin sürdürülmesi psikolojik varoluşun gelişimini sağlayan temel işlevlerdendir (Alacahan, 2010). Kardeşler kişinin hem ailesinden hem de akranlarından farklı olarak eşsiz bir konumdadır. Bu nedenle kardeş bağları genellikle ebeveynlerle, eşlerle veya çocuklarla olan bağlardan daha uzun sürer (Tabor, 2016). Kardeş ilişkileri yaşamlarımızda deneyimlediğimiz en samimi ve kalıcı aynı zamanda da bazen sıkıntılı ve çatışmalı ilişkiler olarak adlandırılmaktadır (Hindle ve Sherwin- White, 2018). Kardeşler arasında var olan ilişki tüm dünyada pek çok bireyin deneyimlediği bir ilişki türüdür. Kardeş ilişkisi kazanılmaktan çok atfedilir, yani kardeşlik doğuştan kazanılan bir statüdür. Bunun yanında üvey veya evlat edinen kardeşler olduğu gibi yasal işlemle kazanılan kardeşlikte vardır (Cicirelli, 1994). Bu şekilde çeşitli yollarla kardeş bağı kurulabilir. Bireylerin çoğunluğu için kardeşleriyle olan ilişkileri hayatlarında kurmuş oldukları en uzun süreli devam eden ilişkilerden biridir (Dunn 2002). Kardeşler arası ilişkinin yaşamımız boyunca hayatımızın her alanında önemli bir yeri vardır (Kürtüncü ve Arslan, 2019). Riggio, (2000) kardeş ilişkilerini kendinden sonraki doğan çocukların doğumundan başlayarak yaşamın sonuna kadar devam eden ve diğer ilişkilerden daha uzun süren bir ilişki olarak tanımlanmaktadır.

Kardeş, yaşam süresi boyunca var olan daha geniş bir bağlamın parçasıdır (Cicirelli, 2013). Kardeşlerle kurulan ilişki hem uzun süreli devam bir ilişki türü olması hem de diğer ilişkilere göre derinliğinin fazla olması sebebiyle diğer ilişki türlerinden farklılık göstermektedir (Sumbas, 2020). Bu açıdan yaşam boyunca kurulan diğer ilişkilerden farklılaşır. Kardeşlerin birbirleriyle kurdukları karşılıklı ve tamamlayıcı ilişkileri bireyin tüm gelişim alanlarını etkileyebilir (Dunn, 1983). Kardeşler birbirleriyle ilgili bilgileri, inançları, tutumları ve duyguları paylaşan iki veya daha fazla bireyin etkileşimlerinin bütünleştirici bir toplamıdır (Cicirelli, 1994). Kardeşler birbirlerinin motor, duygusal, zihinsel, sosyal ve dil gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır ve bu bağlamda kardeş ilişkileri bireylerin gelişimde önemli bir etkiye sahiptir (Ahmetoğlu ve Aral, 2008). Aynı zamanda, kardeşler arası ilişkilerdeki olumlu

etkileşimler, bireylerin psikososyal iyilik hallerini destekleyebilir ve aile bağlarını güçlendirebilir (Feinberg, Solmeyer ve McHale, 2012). Kardeşler içinde bulundukları iletişim ve etkileşim sayesinde birbirlerinden pek çok beceri öğrenir ve birbirlerine sosyal destek kaynağı olarak rehberlik ederler (Alabucak, 2019). Kardeşlerin birbirlerine karşılıklı duygu ve sosyal destek kaynağı oluşturarak birbirlerine hizmet etme ve etkileşimde bulunma dereceleri göz önüne alındığında yaşam boyu destek ve ilişki oldukça önemlidir (Brody, 1998). Kardeşler arası bağlılık, yaşam boyu sürdürülebilir önemli bir destek sistemidir.

Kardeş ilişkilerinin çok yönlü bir doğası vardır. Erkek ve kız kardeşlerin psikolojisi ve ilişkilerinin bilimsel olarak incelenmesi mevcuttur (Dunn, 2002). Kardeşlerin yaşamları, ortak ve ortak olmayan deneyimlerden oluşan uzun bir geçmişe sahiptir (Cicirelli, 2013). Kardeş ilişkilerinin nitelikleri ve özellikleri çeşitlilik gösterir. Bunun sebebi kardeşlerin birbirleri arasında ki etkileşimlerinin kişiden kişiye, zamana ve kültüre göre değişmesinden kaynaklanır. Kardeş ilişkileri çeşitlilik göstermesine karşın aynı aile içerisinde yaşamış olan kardeşlerin çatışma çözme becerileri birbirlerine benzemektedir. Problem çözme yollarını birlikte deneyimleme fırsatları olduğu için başa çıkma stratejileri de ortak gelişmiştir (Furman ve Buhrmester, 1985). Bunları anlamak için kardeş ilişkilerinin niteliklerinin incelenmesi esastır. Alan yazında kardeşlerin karşılıklı etkileşiminin önemini vurgulanmaktadır (Dunn, 1983). Bu ilişki yaşamın tüm dönemlerinde devam etmektedir (Cicirelli, 1994). Kardeş ilişkileri, yer ve zamana göre değişen hem hiyerarşik hem de karşılıklı öğelerle karakterize edilmeleri bakımından benzersizdir (Whiteman, Mchale ve Soli, 2011). Bu bağlamda kardeşler arasında kurulan ilişkilerin toplum içinde oldukça önemli bir yeri vardır.

Kardeşler arasında kurulan ilişki sonucunda oluşan bağ, yaşam boyunca diğer insanlarla kurulan bağlardan çok farklı şekilde gelişir. Kardeşler arasındaki iletişim kopsa bile isteseler de istemeseler de bir şekilde birbirlerine kardeş kalırlar (Kale, Karagöz ve Nur, 2021). Kardeş ilişkileri, kişiler arası ilişkilerin en kalıcılarından biri olup bireysel gelişim için önemlidir. Kardeşler genellikle aynı ebeveynlere, aynı aileye, mahalleye ve topluluğa sahip oldukları için ortak bir kişisel geçmişi paylaşırlar ve aynı etkenlerden etkilenebilirler (East ve Khoo, 2005). Kardeş ilişkileri, kardeşlerin sayısı ve türleri, doğum sırası ve evdeki kişilerin sayısı ve ilişkileri olmak üzere, aile hanesinin özel bileşenine bağlı olarak değişmesi muhtemel görünmektedir (Hernandez, 1997). Bu sebepler ışığında kardeş ilişkilerinin detaylı şekilde aile kavramı bünyesinde incelenmesi hem kardeş ilişkilerinin doğası açısından hem de aile içi kurulan bağlılığın kalitesi açısından faydalı olacaktır.

Aile oluşumunun içerisinde yer olan aile bütünlüğü duygusunu ele aldığımızda öncelikle karşılaşılan en temel kavram aile kavramıdır. Aile; karı, koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturulduğu bir bağlam bütünlüğüdür (Hallaç ve Öz, 2014). Bütünlük duygusu kişinin yaşam deneyimleriyle oluşur (Eren, 2018). Aile bütünlük duygusu ise bu bağlamın içerisinde ki engelleyici faktörlere karşı başa çıkma çabası olarak tanımlanmaktadır (Sagy ve Dotan, 2001). Bireylerin aileleriyle hissettiği bağlılık ve dayanışma hissini ifade eder. Bu duygu, aile üyeleri arasındaki güven, desteğe açıklık, iletişim ve birlikte paylaşılan deneyimlerden kaynaklanır. Aile bütünlük duygusu, aile bireyleri arasında oluşan bağlılığın, güvenin, sevginin ve saygının sürekliliğini sağlamak için bireylerin hissetmesi gereken bir duygudur. Aile içi iletişimin kalitesi için de oldukça önemlidir (Antonovsky, 1993). Aile bütünlük duygusu içerisinde oluşturulan üç alt boyut bulunmaktadır bu alt boyutlar anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılıktır. Anlaşılabilirlik, aile bütünlüğü duygusunun bilişsel boyutunu oluşturmaktadır (Çeçen, 2007). Anlaşılabilirlik alt boyutu, aile bütünlük duygusunun sağlam temeller üzerine inşa edilmesini sağlar ve aile içindeki ilişkilerin derinliğini, kalitesini belirleyen önemli bir faktördür. Bu boyutta bireylerin karşılaşılabileceği uyarıları, durumları, ilişkileri anlayabilmesi, yordayabilmesi ve yapılandırılmış bir çerçevede algılayabilmesi ifade edilir. Anlaşılabilirlik düzeyi yüksek olan bireyler tutarlı ve öngörülebilir davranır. Kavramaya, anlamaya açık sağduyulu kişilerdir (Öztürk, 2020). Yönetilebilirlik boyutu ise strese neden olan faktörlerle başa çıkmada kullanılan stratejilere yönelik kaynaklara sahip olmayı gerektirir. Bu doğrultuda kaynaklar boyutun davranışsal yanını ifade eder. Kişi, başa çıkmada kullandığı kaynaklara sahip olduğunu fark etmelidir. Bu kaynaklar bireyin başa çıkma stratejilerine göre farklılık gösterir (Çeçen, 2008). Yönetilebilirlik alt boyutu, ailenin iç dinamiklerini sağlamlaştırarak aile bütünlük duygusunun sürdürülebilirliğini ve sağlığını destekler. Kardeşler ve birbirleri arasında kurulan ilişki, aile dinamiklerinde kritik bir rol oynar (Carpendale ve Lewis, 2006; Howe, Roos ve Recchia, 2011; Howe ve Recchia, 2014). Yönetilebilirlik kavramı bu dinamikleri açığa çıkararak sağlamlaştırır. Bu alt boyutun güçlü olması, ailenin her bireyinin kendini güvende hissetmesini ve ortak hedeflere ulaşmak için birlikte çalışma yeteneğini artırır. Bu boyutta birey, olaylar karşısında kendini ifade etmek yerine güçlü bir savunma geliştirir (Öztürk, 2020). Anlamlılık boyutunda ise bireylerin yaşantıları sonucunda karşılaştıkları engeller veya oluşan olumsuzluklara karşı başa çıkmanın anlamlı olup olmadığına dair oluşturdukları algıyı ifade eder. Bu alt boyut aile bütünlük duygusu kavramını motivasyonel açıdan temsil etmektedir (Çeçen, 2007). Aile bütünlük duygusu ve anlamlılık, aile içindeki ilişkilerin sağlıklı ve güçlü olmasını sağlayarak bireylerin ve ailenin genel refahını artırır. Bu duygu, ailenin bir arada tutucu gücü olarak işlev görür ve

bireylerin yaşam kalitesini önemli ölçüde etkiler. Aile bütünlük duygusu yüksek bireyler yaşama bağlı ve enerjiktir. Aile içindeki bütünlük duygusu, aile bireylerinin ortaya çıkabilecek veya var olan olumsuz yaşam olaylarıyla başa çıkabilme, yeni durumlara uyum sağlayabilme becerilerini sunar (Öztürk, 2020). Genç yetişkinlerin kardeşleriyle olan yakın teması, iletişimi, çatışması, rekabeti ve etkileşimindeki bireysel farklılıklar aile yapısı ile de ilişkilidir (Stocker, Lanthier ve Furman, 1997). Bu açıdan da kardeş ilişkileri ve aile duygularının incelenmesi önem arz etmektedir.

Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerini aile bütünlük duygusu doğrultusunda incelemeyi amaç edinen çalışmanın örneklemini oluşturan genç yetişkin kavramı ise; bireyin ilk yetişkinlik yıllarını kapsar. Erikson (1984) insan gelişimi sekiz dönem içinde incelemiştir. Belirlenen her dönemin döneme özgü görevleri vardır. Genç yetişkinlik döneminde bireyin gelişimsel görevi yakın ilişkiler kurmaktır. Eğer genç yetişkinler, sağlıklı arkadaşlıklar ve birbiriyle yakın ilişki kurabilirse gelişim görevi gerçekleştirilmiş demektir. Böylece yakınlık başarılmış olacak; değilse, dönem yalıtılmışlıkla sonuçlanacaktır. Bireyler ergenlik dönemi ile kazanılan kimliklerini genç yetişkinlik döneminde daha yoğun hissederler (Santrock, 2017). Bu bilgilerden hareketle genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin kendilerini keşfetme farkındalıkları yaşanan bu dönemde daha derinleşir.

Yetişkinlikle ilişkili olan ilk gelişim dönemimiz genç yetişkinlik dönemidir. Bu dönem 20 ile 40 yaş arasını kapsamaktadır (Domino ve Affonso 1990). Levinson (1977) genç yetişkin yaş aralığını 17 ile 40 yaş arası olarak belirtmiştir. Arnett (2000) ise genç yetişkinlik dönemini 18 ile 25 yaşları arasındaki dönem olarak vurgulamaktadır. Son ergenlik dönemi itibari ile orta yetişkinliğe kadar geçen süre genç yetişkinlik olarak adlandırılır. Bu dönemdeki bireyler, anne babadan bağımsızlık kazanarak meslek ve eş seçimini gerçekleştirmiş veya gerçekleştirecek bireylerdir (Cavanaugh, Fields Blanchard, 2002; Çelen,2007). Alan yazın incelendiğinde yapılan çalışma için genç yetişkin yaş aralığı 18 ile 39 yaş aralığı olarak sınırlandırılmıştır. Erikson'a göre genç yetişkinler kimlik kazanmaya karşı – rol karmaşasından çıkıp yakın ilişkiler kurmak için alt yapısı hazırlanmış bireylerdir (Eryılmaz, 2004). Genç yetişkin bireyler gelişim görevleri doğrultusunda yaptıkları seçimler ile birlikte yeni ilişki kuracakları ortamlara girerler. İş ortamı, evliliğin getirdiği yeni ilişkiler bu dönem için önemli seçimlerin kaynağıdır. Yaşanılan bu ilişki deneyimleri dış dünya ve gelecek doğrultusundaki kararları da şekillendirir (Hernandez, 1997). Bu süreçte de yakınlarıyla kurdukları sağlıklı iletişim ve etkileşim kişi için önem arz etmektedir.

Bu gelişim dönemi için özellikle aile içi ilişkileri inceleyen psikolojik kökenli çalışmaların alan yazında önemli bir düzeye sahip olduğu görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 2014). Kendini keşfederek kimliğini kazanmayı yeni tamamlamış yakınlığa karşı yalıtılmışlık döneminde olan bireylerin bu dönemdeki gelişim görevleri incelendiğinde de aile bütünlüğü kardeş ilişkileri konusunun çalışması oldukça önemlidir. Bu çalışmada genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, medeni hal durumu, seçilen kardeşin büyük-küçük olma durumu, kardeşin cinsiyeti, kardeşler arası yaş farkı, kardeş kaybı, seçilen kardeşin medeni hali, aile bütünlüğü duygusu düzeyi, aile bütünlüğü duygusunun alt boyutları olan anlaşılabilirlik düzeyi, yönetilebilirlik düzeyi, anlamlılık düzeyi açısından incelenmektedir. Aile yapısı ile şekillenen kardeş ilişkilerinin aile bütünlük duygusunun alt boyutları açısından incelenmesi her iki yapı içinde önemli olacaktır. Aile içi bütünlük duygusunu oluşturan alt boyutlardan anlaşılabilirlik boyutu iletişim ve anlayış yönünü oluşturur. Yönetilebilirlik boyutu zorluklarla başa çıkmayı anlamlılık boyutu ise günlük iletişim ve sorumluluk yönüne vurgu yapar. İletişim, sorumluluk, anlayış, zorluklarla başa çıkma gibi önemli kavramların oluşturduğu bu bileşenler ile en uzun süren ve derinliği fazla olan kardeş ilişkilerinin incelenmesi önemlidir.

1.1. ARAŞTIRMA KONUSU VE PROBLEMİ

Bu çalışmada genç yetişkinlerin kardeş ilişkilerinin çeşitli değişkenler ve aile bütünlük duygusu açısından ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bahsedilen demografik değişkenler arasında cinsiyet, medeni hal, kardeş sayısı, doğum sırası, seçilen kardeşin büyük küçük olma durumu, kardeş kaybı, kardeşler arası yaş farkı, kardeş cinsiyeti ve medeni hali yer almaktadır. Çalışmanın amacından yola çıkarak cevaplandırılması gereken bir takım sorular ve bu soruların meydana getirdiği alt problemler vardır.

Bu araştırma ile genç yetişkinlerin kardeş ilişkilerinin cinsiyet, medeni hal, kardeş sayısı, doğum sırası, kardeş kaybı, seçilen kardeşin büyük küçük olma durumu, kardeşler arası yaş farkı, seçilen kardeşin cinsiyeti ve medeni hali ile arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? Sorusu ile genç yetişkinlerin kardeş ilişkileri ile aile bütünlük duygusu düzeyi, aile bütünlük duygusunun alt boyutları olan anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık düzeyi değişkenleri açısından yordanmakta mıdır? Sorularına yanıt aranmıştır. Bu problem durumlarından hareketle araştırmanın alt problemleri aşağıda sunulmaktadır.

Alt Problemler

- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi medeni hal durumu açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi sahip oldukları kardeş sayısı açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi aile içerisindeki doğum sırası açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi kardeş kaybı açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi seçilen kardeşin büyük veya küçük olma durumu açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi kardeşler arası yaş farkı açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi seçilen kardeşin cinsiyeti açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi seçilen kardeşin medeni hal durumu açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi aile bütünlük duygusunun alt boyutları olan anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık alt boyutları açısından anlamlı şekilde yordanmakta mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Yaşam boyu kardeş ilişkisi, bireylerin doğumdan ölüme kadar süren hayatları boyunca sahip oldukları ve kardeşler arasındaki ilişkiyi ifade eder. Bu ilişki, çocukluk döneminden başlayarak ergenlik, genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemlerine kadar uzanır. Kardeşler arasındaki ilişki, biyolojik akrabalık bağından kaynaklanan ancak duygusal, sosyal ve pratik destek sağlama gibi çeşitli boyutları içeren bir ilişki türüdür (Öz Soysal, Yurdabakan, Baş ve Aysan, 2016). Kardeş ilişkileri, sıklıkla gelecekteki yakın yetişkin ilişkilerinin temeli olarak hizmet eder (Conger, Cui, Bryant ve Elder, 2000). Bireyin kurduğu ilişki türünün boyutu, içinde bulunulan gelişim dönemine göre farklılıklar gösterebilir.

Yetişkinlik dönemine geçiş yapan genç yetişkinler hem bu gelişim döneminin görevlerine uyum sağlama sürecinde hem de bilişsel, duygusal ve davranışsal gelişimde içinde bulundukları dönemin sorumluluklarının bilincinde olma yönünde gelişim göstermektedirler. Bu uyum sağlama sürecinde yakınlarıyla kurdukları iletişim, etkileşim kişinin gelişimi için önem arz etmektedir. Kardeşler, aile ve sosyal çevre ile kurulan tüm iletişim kalıpları bireyin getirdiği uyum sürecinin içerisinde yer alır (Santrock, 2017). Bu çalışmada yaşamın geneline yayılmış olan kardeş ilişkisi kavramını cinsiyet, medeni hal, kardeş sayısı, doğum sırası, kardeş kaybı, seçilen kardeşin büyük-küçük olma durumu, kardeşler arası yaş farkı, seçilen kardeşin cinsiyeti ve medeni hali, aile bütünlük duygusu düzeyi, aile bütünlük duygusunun alt boyutları olan anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık düzeyleri açısından incelemesi amaçlanmıştır.

Kardeş ilişkisi; Kardeşin doğumundan başlayarak yaşamın sonuna kadar devam eden (Riggio, 2000) ve kişinin yaşamı boyunca en kalıcı ilişki türlerinden biridir (Dew, Baladin ve Llewellyn, 2008). Alan yazına kaynaklık eden çalışmalardan ve kuramsal çerçeveden hareketle yaşamda var olan ilişkiler içerisinde en uzun süren ilişkilerden olan kardeş ilişkilerinin hem bireysel hem de toplumsal yönde önemli olduğu açığa çıkmaktadır. Bu açıdan kardeş ilişkileri konusunun toplumun temel birimi olan aile ile birlikte çalışılması oldukça önemlidir. Nitekim kardeş ilişkileri bir aile olgusunun varlığı ile kendini göstermekte ve şekillenmektedir. Aile bireylerinin birbirleriyle kurdukları tutarlı ilişki bağları, aile bütünlük duygusunun kaynağını oluşturur. Kaynakların etkileşimi sonucu oluşan aile bütünlük duygusunun, aile içinde kurulan iletişimde kritik bir rolü vardır (Canlı, 2019). Bu bağlamda, yaşam boyu kardeş ilişkileri geniş bir yelpazede incelenip araştırılması gereken önemli bir konudur. Bu ilişkilerin nasıl şekillendiği, bireylerin diğer sosyal ilişkileri ve yaşam tatmini üzerindeki etkileri gibi konular üzerine yapılan araştırmalar, kardeş ilişkilerinin önemini ve çeşitliliğini daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Yaşam boyu kardeş ilişkilerinin araştırılması, bireylerin sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimleri üzerinde derinlemesine anlayış sağlamak açısından büyük önem taşır. Alan yazın incelendiğinde kardeş ilişkileri ve aile içi ilişkilerin birbirlerini etkilediğine ve birbirlerinden etkilendiğine yönelik vurgu yapılmıştır. Bu ilişkilerin incelenmesi, aile içi ilişkilerin ve bireylerin yaşamındaki diğer sosyal bağların nasıl şekillendiğini ve etkilendiğini anlamamıza yardımcı olur. Ayrıca yaşam boyu kardeş ilişkileri ile aile bütünlük duygusu kavramının araştırılması, aile içi ilişkilerin derinlemesine anlaşılması ve bireylerin genel yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin belirlenmesi açısından büyük önem taşır. Bu bilgiler doğrultusunda çalışma alan yazına sağlayacağı katkı açısından önemlilik arz etmektedir. Ayrıca kardeş ilişkisi durağan bir ilişki olmadığından (Angın ve Erden, 2022) gelişim dönemleri

farklılığı ve sosyal çevrenin vb. etkisiyle sürekli değişim halindedir. O yüzden araştırmalarda sürekli takip edilmesi gereken önemli bir konu olarak dikkat çekmektedir.

1.3.SAYILTILAR

Katılımcılar, veri toplamada kullanılan veri toplama araçları olan Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği ve Aile Bütünlük Duygusu Ölçeğinden oluşan forma gönüllü olarak içten ve nesnel yanıtlar vermiştir.

1.4. SINIRLILIKLAR

Araştırmanın yalnızca kardeşi olan genç yetişkinlerle gerçekleştirilmesi ve araştırma verilerinin yalnızca nicel yöntemler kullanılarak elde edilmesi; gözlem, mülakat gibi nitel veri toplama araçlarının kullanılmaması, elde edilecek verilerin 2024 yılını kapsaması ve verilerin Google anket formu ile toplanması bakımından sınırlılık söz konusudur. Araştırma kullanılan “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği” ve “Aile Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu Ölçeği” nin ölçtüğü alt boyutlar ile sınırlıdır.

1.5.TANIMLAR

Genç yetişkinlik: Bireyin ilk yetişkinlik yıllarını kapsar. Bu evrede bireyin gelişimsel görevi yakın ilişkiler kurmaktır (Erikson, 1984). Eğer genç yetişkinler, sağlıklı arkadaşlıklar ve biriyle yakın ilişki kurabilirse gelişim görevi gerçekleştirilmiş demektir. Böylece yakınlık başarılmış olacak değilse dönem, yalıtılmışlıkla sonuçlanacaktır. Bireyler ergenlik dönemi ile kazanılan kimliklerini genç yetişkinlik döneminde daha yoğun hissederler (Santrock, 2017). Kendilerini keşfetme farkındalıklarının daha çok yoğunlaştığı bir dönemdir.

Yaşam boyu kardeş ilişkisi: Çekirdek aile içerisinde bireyin kendisi dışında doğanlar o kişi için kardeş olarak nitelendirilmektedir. Aynı zamanda evlat edinilen üvey veya yasal prosedürlerle kazanılan kardeşlerde vardır (Cicirelli, 1994). Aynı aileden doğan kardeşler aynı genetik mirası paylaşırlar ve aynı aile içinde büyürler. Evlat edinme veya yasal işlemlerle edinilen kardeşlerde genelde aynı ebeveynlerle ve aynı ortam içerisinde büyüyen kişilerdir. Kardeşler arası ilişki ise bu kurulan bağ sonucu oluşan ilişki türüdür. Kardeş ilişkileri, ailenin temel yapı taşlarından biridir ve genellikle birlikte büyüyen veya aynı aile ortamını paylaşan bireyler arasında güçlü bir duygusal bağ oluşturur. Bu ilişkiler, kardeşler arasında destek, dayanışma, paylaşım ve karşılıklı sorumluluk duygularını içerebilir. Kardeşler arası ilişki kişilik gelişimini, problem ve çatışma çözme becerilerini, sosyal ilişkileri vs. derinden etkileyen bir sistemdir (Etmek, 2007; Üstdağ ve Bumin, 2014). Kardeşlerin birbirleri ile kurdukları ilişki,

yaşantı deneyimleri üzerinden şekillenir. Bir kardeş diğerrinin eksik veya zayıf olduğu alanlarda destek sağlayabilir veya onun güçlü yanlarını tamamlayabilir. Kardeş ilişkisi, bireylerin hem sosyal gelişimine hem de kimlik kazanma sürecinde bireylere etki eder (Dunn, 1983). Bu çalışmada kardeş ilişkileri yaşam boyu kardeş ilişkileri ölçeğı ile incelenmiştir. Bu ölçekte yetişkin duygularına, yetişkin davranışlarına, yetişkin bilişselliğine, çocukluk duygularına, çocukluk davranışlarına ve çocukluk bilişselliğı üzerine vurgu yapılır.

Aile Bütünlük Duygusu: Aile üyeleri arasındaki güçlü bağıllık ve dayanışma hissidir. Bu duygu, ailenin her bir bireyinin birbirine destek olduğu, birlikte zorlukları aştığı ve mutlulukları paylaştığı bir ortamın varlığını ifade eder. Aile bütünlük duygusu, aile üyelerinin birbirlerine karşı duydukları güven ve sevgi ile şekillenir. Aile yaşamına dair bilişsel algıları ve karşılaşacakları tüm uyarılara karşı birlikte gösterdikleri tutarlı çabalar bütünüdür (Öztürk, 2020). Aile bütünlük duygusu, aile bireylerinin karşılıklı olarak güven bağlarını kuvvetlendirir. Oluşan bu güven bağı aile bireyleri arası işbirliğine, aile içi sağlıklı iletişime ve oluşan sorunların çözümüne katkıda bulunur (Peterson, 2010). Aile bütünlük duygusunun oluşumunda çeşitli faktörler rol oynar. Örneğin, aile içi iletişim kalitesi, duygusal destek sağlama yeteneğı ve çatışmaların sağlıklı bir şekilde yönetilmesi bu duygunun güçlenmesine katkı sağlar (Cox ve Paley, 1997). Ayrıca, ailedeki paylaşılan anılar ve ritüeller de aile bütünlük duygusunu pekiştirebilir (Haddock, Zimmerman, Ziemba ve Current, 2006). Aile bütünlük duygusunun gelişimi, bireylerin kimlik oluşturma sürecinde ve duygusal sağlamlık kazanmalarında önemli bir rol oynar. Sağlıklı bir aile bütünlük duygusu, bireylerin kişisel ve sosyal gelişimlerine olumlu katkıda bulunur ve stresli durumlarla baş etme yeteneklerini güçlendirir (Doherty ve Boss, 2007). Bu bağlamda, aile bütünlük duygusunun önemi ve oluşumu üzerine yapılan araştırmalar, ailenin bireyler üzerindeki derin ve uzun vadeli etkilerini anlamak için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Bu çalışmada aile bütünlük duygusu, Aile bütünlük duygusu ölçeğı ile incelenmiştir. Aile bütünlük duygusu ölçeğinde Çeçen (2007) anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık boyutlarına vurgu yapılır.

Anlamlılık: Aile bütünlük duygusunun anlamlılık alt boyutu aile somut ölçümlerini içermektedir. Daha çok gözle görülebilen motivasyonel süreçlerdir. Aile içindeki anlamlılık, günlük iletişimden, ortak değerlere ve amaçlara sahip olmaktan, birlikte vakit geçirmekten ve ortak gelenekler yaratmaktan doğar. Aile üyeleri arasındaki açık iletişim kanalları, duygusal desteğin sağlanması ve sorumlulukların paylaşılması anlamlılığı artırır. Ortak yaşantılar, deneyimler ve gelecek planları da aile bütünlük duygusunun güçlenmesini sağlar.

Anlaşılabilirlik: Aile bütünlük duygusu içinde yer alan anlaşılabilirlik alt boyutu, aile üyeleri arasındaki iletişim ve anlayışın niteliğini ifade eder. Bu alt boyut, aile içindeki iletişimin ne kadar açık, anlayışlı ve empatik olduğunu gösterir. Aile bütünlük duygusunun bilişsel bileşenini oluşturur.

Yönetilebilirlik: Aile bütünlük duygusu içindeki yönetilebilirlik alt boyutu ise ailenin içinde karşılaşılan zorluklarla başa çıkma ve aile içi süreçleri etkili bir şekilde yönetme yeteneğini ifade eder. Bu alt boyut, ailedeki stres ve çatışmaların nasıl ele alındığını, aile üyelerinin dayanma ve çözüm arama becerilerini kapsar. Aile bütünlük duygusunun davranışsal bileşenini oluşturur.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. KARDEŞ İLİŞKİLERİNİ AÇIKLAYAN KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Kardeş ilişkileri, bireylerin gelişiminde önemli bir rol oynayan karmaşık dinamikleri içeren bir konudur. Kardeş ilişkilerinin insan yaşamında önemli bir yeri vardır. Kurulan ilişkilerin bireyin psikolojik gelişimine katkısı yadsınamayacak derecede fazladır (Johnson, 2018). Kardeşler üzerine yapılan araştırmalar başlangıcından bu yana çeşitli disiplinler bakış açılarına dayandırılmıştır. Bu ilişkileri anlamak için çeşitli kuramsal yaklaşımlar önerilmiştir. Bu çalışma kapsamında incelenen kardeş ilişkileri kavramı psikanalitik yaklaşım, nesne ilişkileri kuramı, bağlanma kuramı, bireysel psikoloji kuramı, sosyal öğrenme kuramı ve aile sistemleri yaklaşımları kuramları açısından ele alınarak incelenmiştir. Çalışmanın geneline yayılan kardeş ilişkileri kavramı, aile içi dinamikler ele alınarak incelendiğinden aile sistemleri yaklaşımı bu çalışma için temel aldığımız kuramdır.

2.1.1. Psikanalitik Yaklaşım ve Nesne İlişkileri Kuramı

Kardeş ilişkileri, psikanalitik kuram açısından önemli bir alan olarak değerlendirilir ve çocukluk döneminde yaşanan deneyimlerin kardeş ilişkileri üzerinde uzun süreli etkileri olabileceği öne sürülür (Klein, 1957). Psikanalitik yaklaşımda geçmiş deneyimlere vurgu yapılır. Terapötik bir ilişkinin merkezinde aile bireylerinin bilinçaltı dünyası yer alır (Demirbilek, 2015). Psikanalistlere göre, sadece bireylerin yaşamları değil, aynı zamanda bireylerin aileleriyle oluşturdukları sosyal dünyanın etkisinde kalarak bilinçaltında meydana

gelen birtakım yansımaları da görülür (Aras, 2021). Psikanalitik kuramın kardeş ilişkileri üzerindeki etkilerini anlamak için yapılan araştırmalar, çocukluk dönemindeki deneyimlerin yetişkinlikteki sosyal ilişkiler üzerinde nasıl devam ettiğini göstermektedir (Mitchell, 1988). Bu bağlamda, kardeş ilişkilerindeki psikanalitik perspektif, bireylerin çocukluk deneyimlerinin ve aile içi dinamiklerinin önemini vurgular (Winnicott ve Nussbaum, 2012). Bireyler arası bilinçdışı dinamikler incelenir. Ayrıca kardeşlerin birbirleriyle etkileşiminin bireyler açısından bilişsel gelişimlerine olumlu yönde kolaylaştırıcı etki sağladığı gözlenmiştir (Edward, 2011). Psikanalitik kuramdaki ego kavramının gelişimine katkı sağlayacak en önemli obje kardeş sahibi olmaktır. Ego bütünlüğü açısından kardeş faktörü önemli bir rol oynar (Akt., Aras, 2021).

Nesne ilişkileri kuramı, bireylerin erken çocukluk döneminde nesnelerle kurdukları ilişkilerin ve bu ilişkilerin kişilik gelişimine nasıl yansıdığını açıklamaktadır (Kohut, 1971). Kardeş ilişkileri ise bu kuram çerçevesinde, çocukların birbirleriyle olan ilişkilerinin nesne ilişkileri kuramına nasıl uyduğunu anlamak için incelenmektedir (Bowlby, 1973). Nesne ilişkileri kuramı, psikanalizin çeşitli alanlarında uygulama bulmuş ve geliştirilmiştir. Melanie Klein'in çalışmaları, özellikle bu alandaki öncü ve etkili teorisyenlerden biri olarak kabul edilir. Klein nesne ilişkileri kuramına göre bireylerin kardeşleri ile olan ilişkileri, içsel nesne temsilleri üzerine etkilidir (Özakkaş, 2018). Var olan bu etki ileriki yaşlarda kurulan ilişkiler ve yaşanan duygusal deneyimlere etki edebilir. Örneğin, güvenli bağlanmış bir çocuğun kardeşiyle kurduğu ilişki, onun nesne ilişkilerindeki güvenli ve sağlam temelleri yansıtabilir (Ainsworth, 1989). Bu bağlamda, kardeşler arasındaki ilişkilerin nesne ilişkileri kuramına göre nasıl şekillendiği, çocukların kendilerini ve diğerlerini nasıl deneyimlediklerini ve bu deneyimlerin yetişkinlikteki ilişkilerine nasıl yansıdığını anlamak önemlidir (Main, Kaplan, ve Cassidy, 1985).

Kardeş ilişkileri ve nesne ilişkileri kuramı arasındaki bu bağlantı, bireylerin sosyal ilişkilerini ve kişilik yapılarını anlamak için önemli bir çerçeve sunar (Bowlby, 1979). Bu kuramın kardeş ilişkileri üzerindeki etkilerini derinlemesine inceleyen araştırmalar, çocuk gelişimi ve aile içi dinamikler üzerindeki teorik ve uygulamalı çalışmalara ışık tutmaktadır. Psikanalitik yaklaşımlar kardeş ilişkilerinin karmaşıklığını anlamak için güçlü bir temel sağlamaktadır.

2.1.2. Bağlanma Kuramı

Bowlby'nin bağlanma kuramına göre; bağlanmanın kardeş işkilerinin nitelikleri üzerinde uzun vadeli etkileri vardır (Bowlby, 1979). Bu kuram, çocukların güvenli bağlanma, kaygılı bağlanma veya kaçınmacı bağlanma gibi farklı bağlanma stilleri geliştirebileceğini  ne sürer (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 2015). Kardeş işkileri ise bu bağlanma stillerinin kardeşler arasındaki işkilere nasıl yansıdığını inceleyen bir alan olarak öne çıkmaktadır. Kardeşler arası bağlanma, her kardeşin kendi bağlanma geçmişi ve bireysel özellikleri doğrultusunda şekillenebilir (McHale, Updegraff, ve Whiteman, 2012). Örneğin, güvenli bağlanmış bir  ocuk genellikle kardeşiyle de sağlıklı ve destekleyici bir işki geliştirme eğilimindedir, bu da kardeşler arasında daha az çatışma ve daha fazla empati ile sonuçlanabilir (Shaver, Collins ve Clark 2014). Kardeş işkileri için ayrıca önemli olan, olgunlukla birlikte bireylerin giderek artan bir şekilde karşılıklı işkiler kurdukları ve her bir ortağın diğerinin ihtiyaçlarına duyarlılık göstermesinin önemli hale geldiği fikridir. Bu şekilde, kardeşlerin birbirlerine karşı davranışları kardeş işkisi üzerinde bir etki yaratabilir ve her kardeşin çalışma modeli, aralarında bir bağlanma işkisinin yaratılmasını etkiler (Whiteman, Mchale ve Soli, 2011). Bowlby (1979) kardeş işkilerinin bireyin duygusal gelişimini etkileyebileceğini savunmaktadır. Kardeşler bağlanma bağının önemini daha çok pekiştirirler ve ileride kardeşler birbirlerinin sosyal destek ve yardım kaynakları haline gelirler (Cicielli, 1995). Kısacası, araştırmalar, bağlanma perspektifinin yaşam boyu kardeş işkileri üzerine araştırmalar için sağlam bir temel sağlayabileceğini  ne sürer (Whiteman, Mchale ve Soli, 2011). Sonuç olarak, bağlanma kuramı kardeş işkilerinin anlaşılmasında önemli bir  er eve sunar ve bu işkilerin çeşitli dinamiklerini açıklamak için kullanılabilir.

2.1.3. Bireysel Psikoloji Kuramı

Adler'in bireysel psikoloji kuramına göre; kuram işki temellidir (Watts, 2000) ve kuramın odağı ailedir (Rawlings, 2011). Bireyin aile içerisinde ki konumuna göre kardeş işkilerinin psikolojik etkileri değişmektedir (Adler, 2000). Bu yaklaşım, kardeş dinamiklerini aile yaşamının ve kişisel gelişimin merkezine yerleştirmiştir (Akt., Mchale, Updegraff ve Whiteman, 2012). Bireylerin ailelerinde kendilerini ait hissettikleri yer ve kurdukları işki bütün yaşamlarını etkilemektedir (Osborn, 2001). Adler, bu tür psikolojik dinamiklerin bireylerin yaşam tarzları ve benlik saygılarının yönetimi üzerinde nasıl etkileri olduğuyla özellikle ilgilenmiştir (Whiteman, Mchale ve Soli, 2011). Bireyler belirli eğilimlerle dünyaya gelirler ve yetiştikleri çevreyle birlikte bunlar gösterme imk nı bulurlar. Oluşan eğilimler kişilik özelliklerine yansır ve yaşam boyu devam eder (Miller ve Taylor, 2016). Adler kişilik

kuramcılar arasında bireyin gelişiminde kardeş ilişkilerinin rolüne odaklanan ilk kuramcılardandır (Alabucak, 2019). Bu yaklaşımın amacı kardeşler arası ilişkilerin bireyin gelişimine ne derece ve nasıl katkıda bulunduğunu açığa çıkarmaktır. Adler'in kişilik gelişiminde kardeş deneyimlerinin merkezliği hakkındaki fikirleri, onun doğum sırası ile bireysel gelişimi arasında önemli bir ilişki olduğu görüşündedir (Hand, 2019). Ailedeki kardeş sıralamasının, kardeşler arası ilişkiler üzerindeki etkileri ve bu sıralamanın bireylerin kişilik özellikleri ve yaşam deneyimleri üzerindeki uzun vadeli etkileri üzerine çalışmalar yapılmaktadır (Feinberg ve Hetherington, 2001; Salmon ve Daly, 1998). Bireysel psikoloji, bireyin inançlarını, çevresiyle ilgili etkileşimlerini ve sonucunda açığa çıkan algıların yaşam tarzlarına yaptığı etkilerinin önemini savunmaktadır (Corey, 2008). Bu bağlamda Adler'e göre birey doğan büyüyen ve belirli bir aile sistemi içerisinde varlığını sürdüren ilişkilerinin olduğu ve bu ilişkilerle etkileşimli bir kişilik olarak algılanır. Adler'in bireysel psikoloji kuramı savunulan bu görüşler üzerine temellendirilmektedir.

2.1.4. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramına göre; bireylerin tutum, inanç ve yeni davranışlar kazanılmasında pekiştirme ve başkalarının davranışlarını gözlemleme etkilidir (Corey, 2008). Vygotsky'ye göre, sosyal etkileşimler yoluyla öğrenme sağlanır. Kurulan sosyal etkileşimlerde aile içi ve kardeşler arasındaki ilişkilerin önemi büyüktür. Kardeşler birbirlerinin dil gelişimi ve bilişsel yeteneklerin gelişimini teşvik eder (Vygotsky, 1978). Sosyal öğrenme süreçleri, muhtemelen kardeş ilişkisi dinamiklerini açıklamak için kullanılan uygun yaklaşımlardan biridir (Whiteman, Mchale ve Soli, 2011). Gelişimsel ve sosyal öğrenme modellerine göre kardeşlerin günlük etkileşimleri uyum sorunlarının önüne geçebilmektedir. Aynı zamanda etkileşimler sonucu birbirlerinin gelişimlerini de desteklemektedir (Mchale, Updegraff ve Whiteman, 2012). Kardeşler, ikili alışverişlerinin dışında gerçekleşen gözlemsel öğrenme süreçlerine ek olarak, günlük etkileşimlerdeki kendi davranışları sayesinde ilişki dinamiklerini de doğrudan etkileyebilirler (Peterson, 2019). Araştırmaların çoğu günlük etkileşimler sırasında davranışları şekillendirmede kardeşlerin birbirlerine sosyal destek kaynağı görevinde hizmet ettiklerini açığa çıkarmaktadır (Mchale, Updegraff ve Whiteman, 2012). Kardeşler, birbirlerinin olumlu veya olumsuz davranışları gözlemler, taklit eder ve pekiştirirler bu şekilde var olan ilişkilerini şekillendirirler. Çoğu aile bağlamı, bu sosyal öğrenme süreçlerinin işlemesi için bolca fırsat sağlar ve bu bilgilerden hareketle kardeş ilişkisi sosyal öğrenme süreçleri için bir form olarak kabul edilebilir (Whiteman, Mchale ve Soli, 2011). Kısacası sosyal öğrenme kuramına göre kardeşler birbirleri için önemli bir sosyal model niteliğindedir (Alabucak, 2019).

2.1.5. Aile Sistemleri Yaklaşımı

Aile açık bir sosyal sistemdir. Çekirdek yapıyı oluşturan aile anne- baba ve en az bir çocuğu içeren toplumsal bir birimdir. En küçük sosyal birim olan her ailenin kendine has yapısı vardır. Aynı zamanda kendi kültürel değerlere ve ilkelere sahiptir (Hallaç ve Öz, 2014). Ailenin yapısı ve aile içi kurulan ilişkiler bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını etkiler (Tabur ve Türkçapar, 2023). Aile kavramı çeşitli yaklaşımlar üzerinde ele alınmıştır. Aile sistemlerinin önde gelen yaklaşımları arasında sistematik yaklaşım, psikanalitik yaklaşım, yapısal aile terapisi, stratejik aile terapisi, bilişsel davranışçı aile terapisi arasında sayabiliriz (Will, 1975; Hoffman, 1981; Haley, 1988; Carter ve Mc Goldrick 1999; Korkut, 2001). Yapısal aile yaklaşımına göre aile içi ilişki dinamikleri olan aile hiyerarşisine vurgu yapılır. Aile içi roller ve ailenin sınırları da ön plandadır (Minuchin, 1974). Haley (1987) ise stratejik aile terapisi yaklaşımında hedeflere ulaşmak için stratejik yönergeler ve bu yönergeler doğrultusunda stratejik eylemler yapmaya bireyleri teşvik eder. Psikodinamik aile yaklaşımı terapisi yaklaşımında ise aile üyelerinin geçmişten gelen dinamikleri, ilişkileri ve duygusal süreçleri üzerine çalışılır (Bowen, 1976). Var olan problemin nedeninin derinlemesine analizine vurgu yapılır. Çözüm odaklı yaklaşımda ise geçmiş ile ilgilenmez. Sorunun nedeni değil problemin çözüm yolları üzerine odaklanılır ve problemin olmadığı istisnai durumlara vurgu yapılır (Shazer ve vd., 2007). Bilişsel davranışçı aile terapisinde ise bireyin ruh sağlığının ve sergilediği davranışların ailenin düşünce ve inanç sisteminden etkilenir. Bu süreçte sorunu oluşturan düşünce yapısı değiştirilse bireyin duygu ve davranışları da değişebilir (Tabur ve Türkçapar, 2023). Aile yapısı, aile yaşam döngüsü içerisinde değişen ve gelişen bir sistem olarak tanımlanır. Sürekli kendini yenileyen, değişen ve gelişen bir yapısı vardır (Erkan ve Uyar, 2021). Tüm bu yaklaşımlar gözden geçirilerek araştırılan çalışmalarda, aile terapisini temel alan çoğu uygulayıcının eklektik olarak tüm yaklaşımlardan yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Var olan yaklaşımların bütününde aile etkileşimine vurgu yapılır. Aile yapısı ve bu yapıyı oluşturan aile fertleriyle kurulan iletişim ve etkileşim bireyin işlevselliğini etkiler (Korkut, 2007). Var olan aile terapisi yaklaşımlarını detaylı olarak ele aldığımızda;

Yapısal Aile Yaklaşımı: Salvador Minuchin tarafından geliştirilen bu model, aile içi ilişkilerin şekillendiği yapısal düzenlemeleri merkezine alır. Yaklaşım, ailenin içindeki roller, sınırlar, hiyerarşiler ve iletişim desenlerini analiz ederek, aile üyelerinin sorunlarına daha derinlemesine bir bakış sunmayı hedefler (Navarre, 1998). Yapısal aile yaklaşımında aileler genellikle belirli yapısal düzenlemeler içinde işlev görürler ve bu düzenlemeler zaman içinde bireylerin davranışlarını ve ilişkilerini şekillendirir (Minuchin, 1974).

Stratejik Aile Yaklaşımı: Aile terapisinde sistemik bir yaklaşım olarak dikkat çekmektedir. (Stanton, 1981). Bu yaklaşım, ailenin iç dinamiklerini değiştirmeyi hedefler ve belirli stratejileri kullanarak aile üyelerinin problemlerini çözmeye odaklanır. (Haley, 1984). Bu yaklaşım, ailedeki belirli davranış kalıplarını, iletişim sorunlarını ve çatışmaları anlamayı ve değiştirmeyi amaçlar (Smith, Ruzgyte, Spinks ve Metcalf, 2011).

Psikodinamik Aile Terapisi Yaklaşımı: Psikanalizin temel kavramlarından açığa çıkarak Sigmund Freud ve Carl Jung'un çığır açan çalışmalarına dayandırılmıştır. Psikodinamik çiftler ve aile terapisi, öncelikle kalıpların ve etkilerin daha iyi anlaşılmasına ve bu anlayışın katılımcıları olumlu değişime doğru güçlendirmek için kullanılmasına yöneliktir. Psikodinamik terapi farkındalık odaklı olduğundan, tedavinin birincil amacı iç görüdür; en temel terimlerle, bilinçdışı bilince getirilir (Scott, 2021).

Çözüm Odaklı Aile Terapisi Yaklaşımı: Aile terapisinde kullanılan etkili bir yaklaşımdır. Bu model, aile üyelerinin problemleriyle nasıl başa çıkacaklarını ve değişim yaratacaklarını odaklanarak, çözümü arama ve olumlu değişimleri teşvik etmeye dayanır. Çözüm odaklı terapistler, aile üyelerinin güçlü yanlarını ve kaynaklarını vurgulayarak, hedeflere ulaşmalarına yardımcı olur (Nelson, 2020).

Bilişsel Davranışçı Aile Terapisi Yaklaşımı: Aile terapisinde bilişsel ve davranışçı ilkelerin birleşimiyle etkili bir tedavi yaklaşımı sunar (Tabur ve Türkçapar, 2023). Bu yaklaşım, aile üyelerinin düşünce ve davranışlarının aile içi dinamiklere nasıl etki ettiğini anlamalarına odaklanır ve bu etkileri değiştirerek daha sağlıklı ilişkiler kurmalarına yardımcı olur. Terapistler, aile üyeleriyle birlikte çalışarak, her bir üyenin düşünce süreçlerini anlamaya ve değiştirmeye yönelik stratejiler geliştirirler (Patterson, 2014).

Aile ve Ekolojik Sistem Yaklaşımı: Bireysel gelişim üzerinde çok sayıda bağlamsal etki düzeyi vardır. Bu etki düzeyleri aynı zamanda kardeş ilişkileriyle de ilgilidir. Bir aile sistemleri çerçevesi, dikkati kardeş ilişkilerinin geliştiği daha geniş bağlama yönlendirir (Bronfenbrenner, 1986). Ekolojik sisteme göre aile dışındaki güçlerin de kardeş ilişkilerini etkileme potansiyeli vardır. Ailenin sosyoekonomik durumu, çevresel faktörler vb. kardeş alışverişinin gerçekleştiği belirli bir bağlam sağlar (Dunn, Slomkowski ve Beardsall, 1994). Aile sistemleri kuramlarında aileler birbirine bağlılığı olan, karşılıklı olarak etkili alt sistemler halinde hiyerarşik olarak organize edilmiş, birbirlerini etkileyen ve birbirlerinden etkilenen bir yapıda olan bir sistemdir. Bu bağlamda kardeş ilişkileri önemlidir (Bertalanffy, 1950; Whiteman, Mchale ve Soli, 2011). Kardeş etkileri sadece kardeşlerin duygusal açıdan yoğun etkileşimleri bağlamında değil, aynı zamanda kardeşlerin daha geniş aile sistemi dinamiklerindeki rolleri incelendiğinde ortaya

çıkar (Mchale, Updegraff ve Whiteman,2012). Bu açılardan bakıldığında, aileler en iyi bütüncül bir bakış açısı ile incelenildiğinde anlaşılır.

2.3. KARDEŞ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN YURT İÇİ VE YURT DIŞI YAPILAN ÇALIŞMALAR

Araştırmanın bu bölümünde genç yetişkinlik döneminde olan bireylerin kardeşler arası ilişkilerine yönelik yapılan çalışmalar incelenmiştir. Yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir. Genç yetişkinlik dönemi ve kardeş ilişkileri üzerine yapılan araştırmalar, genellikle ergenlikten yetişkinliğe geçiş sürecinde kardeş ilişkilerinin nasıl evrildiğini ve bu dönemdeki etkilerini incelemektedir. Bu çalışmalar genç yetişkinlik döneminin önemli bir gelişimsel aşama olduğunu ve kardeş ilişkilerinin bu dönemdeki rolünü vurgulamaktadır. Bu konuda incelenen alan yazın ve yapılan bazı araştırmalar kronolojik sıraya dayandırılarak aşağıda yer almaktadır.

Stocker, Lanthier ve Furman (1997) tarafından geliştirilen çalışmanın amacı genç yetişkinlikte kardeş ilişkilerinin doğasını tanımlamak ve yetişkinlerin kardeş ilişkilerindeki bireysel farklılıkların korelasyonlarının incelenmesidir. Araştırmanın örneklem grubunu 383 katılımcı oluşturmuş olup veri toplama aracı olarak Yetişkin Kardeş İlişkisi Anketi kullanılmıştır. Bu çalışma kardeş ilişkisini 3 boyutta incelemiştir. Bu boyutlar sıcaklık, çatışma ve rekabettir. Yetişkinlerin kardeşleriyle sıcaklık, çatışma ve rekabetindeki bireysel farklılıklar bir şekilde aile yapısı değişkenleriyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kardeşler arasındaki temas miktarı kardeşlerin ruh sağlığı ile bağlantılı olduğu araştırmanın açığa çıkardığı bir diğer önemli sonuçtur.

Brody (1998) kardeş ilişkisi çalışmasını, kardeş kalitesi üzerine odaklamıştır. Çocukların bireysel özellikleri ve kardeş ilişkisi kalitesindeki çeşitliliğe katkıda bulunan aile süreçleri üzerine yapılan güncel çalışmalar gözden geçirilmiştir. Bu çalışmalardan elde edilen bulgular, aile süreçleri, kişisel özellikler ve kardeş ilişkisi kalitesindeki çeşitliliğe ilişkin varsayılan bağlantıları belirten bir sezgisel modelde özetlenmiştir. Model, araştırmacılara gelecekteki çalışmalarda test etmeleri ve geliştirmeleri için bir dizi hipotez sağlamak üzere tasarlanmıştır. Daha sonra, kardeş ilişkilerinin bilişsel ve psikososyal gelişime sağlayabileceği katkılar gözden geçirilmiş ve hem sosyal hem de çatışmalı etkileşimlerin bir dengesinden oluşan kardeş ilişkilerinin çocukların sosyal, bilişsel ve psikososyal gelişimini besleme olasılığı en yüksek deneyimler yarattığı önerilmiştir.

Orsmond ve Mailick Seltzer (2000) yetişkin zihinsel gerilik olan kardeşlerin erkek ve kız kardeşleri arasındaki kardeş ilişkisinin enstrümantal (bakım, arkadaşlık) ve duygusal (olumlu duygu, duygu) yönleri açısından farklılıkları ve benzerlikleri incelenmiştir. Kız kardeşler, kardeş ilişkisinin bakım, arkadaşlık ve olumlu duygu yönlerinde erkek kardeşlere göre daha yüksek puan almışlardır. Erkek kardeşlerin kardeş ilişkileri, zihinsel geriliği olan kardeşin cinsiyetine bağlı olarak şekillenmiştir. Zihinsel geriliği olan erkek kardeşlerin erkek kardeşleri, duygusal tepki açısından zihinsel geriliği olan kız kardeşlerin erkek kardeşlerinden daha olumlu bir yanıt göstermişlerdir. Aynı katılımcılar üzerinde iki farklı zaman noktasında yapılan ölçümler sonucu elde edilen veri, kardeşlerin zaman içindeki katılım ve yakınlığının arttığını, ancak bu durumun annenin sağlık durumundaki değişikliklere bağlı olduğunu göstermiştir.

Updegraff, McHale ve Crouter (2001), kardeş ilişkileri ile aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yapmışlardır. Araştırmada, kardeşler arasındaki iletişim ve etkileşimin aile bütünlüğü üzerindeki rolü öne çıkmaktadır. Bulgular, kardeşler arasında sıkı ve destekleyici ilişkilerin, aile üyelerinin birbirleriyle duygusal ve pratik destek sağlama kapasitesini artırdığını göstermektedir.

Weaver, Coleman ve Ganong (2003) cinsiyet ile kardeşin cinsiyet çiftini kardeş işlevlerinin performansı ile araştırmıştır. Kardeş işlev performansını ise kardeşlerin birbirleri için gerçekleştirdiği hizmetler olarak tanımlamıştır. Çalışmanın örneklem grubunu 224 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Ayrıca, algılanan kardeş işlevleri ile yakınlık algıları arasındaki ilişki de incelendi. Hipotez olarak, kız kardeş çiftlerinin diğer kardeş çifti tiplerine göre belirli kardeş işlevlerini gerçekleştirdiklerini bildirme olasılıkları daha yüksekti. Kardeş işlevleri ile kardeş yakınlığının ilişkili olacağı beklentisi, özellikle bir kız kardeş veya bir erkek kardeş hakkında yanıt veren kadınlar için kısmen desteklendi.

Spitze ve Trent (2006) iki çocuklu ailelerde yetişkin kardeş ilişkilerini cinsiyet farklılıkları ile aldıkları çalışmalarında. Kardeşler arasındaki duygusal yakınlık incelenmiş. Bulgular doğrultusunda kadınların kız kardeşleri ile daha çok duygusal temas kurarak birbirleri ile bütünlük sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bevan, Stetzenbach, Batson ve Bullo (2010) mevcut çalışma kardeş ilişkilerinde genel partner ve ilişkisel belirsizliğin keşfedici bir araştırmasıdır. Lisans ve lisansüstü öğrencisi olan katılımcılar, genel partner belirsizliği, ilişkisel belirsizlik, konu kaçınma derecesi ve çeşitli ilişkisel ve demografik öğeleri ölçen ölçeklerin kullanıldığı yazılı bir anketin yanıtlanması

doğrultusunda çalışmaya dahil edilmiştir. Sonuçlar, kardeşlerin ilişkisel belirsizlikten önemli ölçüde daha fazla partner belirsizliği yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu belirsizlik, kardeş temasının sıklığı ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Volkom, Machiz ve Reich (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışma üniversite öğrencilerinin ve tüm kardeşlerinin kardeş ilişkilerine yönelik algılarını değerlendirmektir. Çalışma için oluşturulan anketi yanıtlayan 126 üniversite öğrencisi (28 erkek ve 98 kadın) bulunmaktadır. Katılımcılar, mevcut duygusal yakınlık ve kardeşleriyle orta yaşlılık ve ileri yaşlılık dönemlerinde beklenen yakınlık gibi algıları belirtmişlerdir. Sonuçlar, cinsiyetin, doğum sırasının, kardeşlerle birlikte yaşayıp yaşamamanın ve ebeveynlerin medeni durumunun kardeş bağının çeşitli yönlerini etkileyebileceğini göstermiştir.

Atay, Türker, Tuncer ve Tuncer (2014) kardeş sayısı ile öz-kavramını araştırmışlardır. Öz kavramının gözde olma, popülerite, sosyal beğeni alt boyutlarının tek kardeş ve iki kardeş olanlarda üç, dört ve beş kardeş olanlara göre daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşmışlardır. Burada aile içi dinamiklerin araştırılabilir olduğu öneriler de yer verilmiştir.

Yıldırım ve Sezer (2018) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile kardeş ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. 488 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada “Algılanan Anne Baba Tutum Ölçeği”, “Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre kadınların erkeklere göre daha kaliteli kardeş ilişkilerine sahip oldukları belirtilmiştir. Sosyoekonomik düzeyi yüksek ve algılanan anne baba tutumu demokratik olan gençlerin kardeş ilişkileri daha olumlu düzeyde çıkmıştır. Anne babalarını otoriter, koruyucu ve istekçi olarak algılayan gençlerin ise kardeş ilişkilerinin daha olumsuz olduğu saptanmıştır.

Aytaç Bakkaloğlu (2021) genç yetişkinlik dönemindeki bireyler ile nitel araştırma yöntemleri kullanarak yürüttüğü çalışmasında 7 kardeş çiftinin bulunduğu 14 katılımcıyı örneklem grubuna almıştır. Kardeşlerin deneyimlerinden yararlanmış ve sonuçlar, kardeş ilişkilerinin çocukluktan beliren yetişkinliğe doğru olumlu yönde geliştiğini göstermiştir. Genç yetişkinlik döneminde kardeşlerle daha az ilişki kurulmasına rağmen kurulan bağ daha yakın ve paylaşımcıdır. Birlikte yapılan aktivitelerde duygusal yönde paylaşımlar dikkat çekmektedir. Büyük kardeşler kendinden küçük kardeşlere duygusal, ilişkisel ve akademik yönden rehberlik ederler. Ayrıca kardeşler çocukluk döneminde ebeveynlerinden gözlemledikleri çatışma çözme becerilerini genç yetişkinlik döneminde kendi yaşamlarında kullanırlar.

Bayram ve Gündüz (2021) araştırma, lise öğrencilerinin üzerinde anne ve baba ilişkilerini öngörmede ebeveynleştirme algısının rolünü incelemeyi ve ebeveyn ilişkilerinin kardeş ilişkilerini öngörmesindeki rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubu, lise öğrenimine devam eden toplam 827 öğrenciden oluşmaktadır; bunların 426'sı (%51,5) kadın ve 401'i (%48,5) erkektir. Araştırma verilerini toplamak için “Ebeveynlik Envanteri”, “Ebeveyn Ergen İlişki Kalitesi Ölçeği” ve “Kardeş İlişki Kalitesi Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler istatistiksel paket programları aracılığıyla üretilmiştir. Bu araştırmada, ebeveynleştirme algısının ebeveyn ve ergen ilişkilerini öngörmedeki rolünü düşünerek; ebeveynleştirme algısının, anne - ergen ve baba - ergen ilişkilerinde pozitif yönde anlamlı olduğu ve anne - ergen ile baba - ergen ilişkilerinde negatif yönde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kardeşler arasında pozitif anne - ergen ve pozitif baba - ergen ilişkilerini öngördüğü, kardeşler arasında kıskançlık, yarışma ve algılanan farklı muamele alt boyutlarında negatif yönde anlamlı olduğu ve kardeşler arasında karşılıklı pozitif duygular alt boyutunda ise pozitif yönde anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Güneş (2023) yaptığı çalışmada genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkisi ile kişilerarası yetkinlik düzeyi, algılanan kabul reddi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmasına 400 genç yetişkin katılmıştır. Yaşam boyu kardeş ilişkilerinin genç yetişkinlik dönemindeki bireylerde kişiler arası ilişkilerde ki yetkinlik düzeyini anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Arzuman (2023) genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin kişilik özelliklerinin anne baba tutumları ve kardeş ilişkilerinin incelendiği bir çalışmayla alan yazına ışık tutmuştur. Bu çalışmada Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin regresyon analizi sonuçlarına göre kişilik boyutlarından olan sorumluluk ve yumuşak başlılık alt boyutları, yaşam boyu kardeş ilişkileri ölçeğinin alt boyutu olan çocukluk bilişselliği boyutunu yordamaktadır. Ayrıca kişiliğin alt boyutlarından deneyime açıklık ve sorumluluk alt boyutları ise yaşam boyu kardeş ilişkilerinin çocukluk duyguları alt boyutunu yordamaktadır.

Jensen, Killioren, Campione-Barr, Padilla ve Chen (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışma bir meta sentez çalışma örneğidir. Mevcut makale, ergenlik ve genç yetişkinlikte kardeş ilişki kalitesi (yakınlık, iletişim ve çatışma) üzerine dört farklı bağlamda yapılan araştırmaları incelemektedir: öncelikle Beyaz Kuzey Amerika ve Avrupalı örnekler (incelenen 132 makale); etnik azınlık aileleri (incelenen 26 makale); Çin (incelenen 6 makale); ve bir kardeşin engelli olması durumunda (incelenen 21 makale). Dahil edilen makaleler 2001 ve 2021 yılları arasında

yayınlanmış olup ergenlik veya genç yetişkinlikte kardeş yakınlığı, iletişimi veya çatışması yönlerini içermektedir. Tüm bağlamlarda, bireysel (örneğin cinsiyet) ve ikili özellikler (örneğin cinsiyet kompozisyonu, doğum sırası) kardeşlerin ilişki niteliklerinde önemlidir. Birçok bağlamda, güncel alan yazın kardeş yakınlığı ve iletişiminin olumlu gelişim, esenlik ve diğer sosyal ortaklarla sağlıklı ilişkilerle bağlantılı olduğunu öne sürmektedir. Birçok bağlamda, kardeş çatışması daha zayıf esenlik ve diğer sosyal ortaklarla olumsuz ilişkilerle bağlantılı olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmaları demografik değişkenler açısından incelendiğinde cinsiyet açısından erkek ve kız kardeşler, gelişimsel açıdan ayrıldığından bazı araştırmalarda kızların kardeşleri ile ilişki düzeyleri erkeklere göre daha yüksek olduğu açığa çıkmaktadır (Sınanmış ve Kolburan, 2019). Alan yazında, cinsiyet kardeş ilişkileri açısından önemli bir etkidir. Yapılan araştırmalar sonucunda cinsiyetin kardeş ilişkilerini etkilediği açığa çıkmaktadır (Akt., Çınar, Kartal, Aslan, 2017). Kardeşler arasındaki ilişki ile cinsiyet arasında kurulan ilişki, bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet kimlikleri ile nasıl etkileşimde bulunduklarını anlamak için önemli bir faktördür. Medeni hal durumu değişkeni ise aile içerisinde yetişkinlerin anlaşılabilirliğini etkileyen en önemli faktör olarak çalışmalarda nitelendirilmiştir. Evli olan bireyler bekar bireylere göre daha rahat ve anlaşılabilir sağlıklı ilişkiler kurabilmektedir (Aydın ve Özyürek, 2024). Kardeş bağı kuvvetli bireylerin özellikle engelli kardeşi olan bireylerde evliliğe yönelik tutum kadınlarda daha olumsuzdur (Girli ve Mutlu, 2015). Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ülkemizde bireylerin çoğunluğu en az bir kardeşe sahiptir. Yetişkinliğe geçiş döneminde kardeş sayısı ile öz güven, aile içi ve sosyal ilişkiler arasında da anlamlı farklılıklar vardır (Atay vd., 2014). Kardeş sayısı bireyin içsel motivasyonunu etkilerken aynı zamanda akademik başarı gibi faktörleri de etkilemektedir (Aslanargun, vd. 2016). Kardeşler yaşları ilerledikçe genellikle rahatlık ve güvenlik kaynağı olarak kullandıkları büyük kardeşlerinden daha çok etkilendikleri bazı araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Edward, 2011). Yapılan araştırmalar incelendiğinde kardeşlerin varlığı ile ortaya çıkan doğum sırası aile içi etkileşiminde her alanında önemlidir. Kayıp yaşanan ailelerde bu deneyimi bireyler ortak yaşadıkları için genelde ailelerde işlevsel bir birlik oluşarak güçlü bir bütünlük sağlanabilir. Bu bütünlük aynı zamanda güçlü bir bağlılığı da göstermektedir (Akt., Özbay ve Aydoğan, 2019). Yaşanan kardeş kaybı insan yaşamını derinlemesine etkilemektedir (Biggs, 2002). Kardeşler arası yaş farkı değişkenine göre ise kardeşlerin birbirlerini nasıl deneyimledikleri konusunda yapılan araştırmalarda araştırmacılar için iki çocuğun yaşındaki yakınlık özellikle önemlidir. Kardeşler yaş olarak birbirlerine yakın olduğunda, gelişimsel görevleri ve kapasiteleri daha eşit

şekilde gelişir ve bu bağı kuvvetlendirir (Edward, 2011). Kardeş ilişkileri gerçekten inanılmaz derecede tatmin edici olabilirken kardeşler arasındaki ilişkiler çatışma ve kıskançlıklar da olabilir. Buradaki ilişkinin etkileşim yönü kardeşlerin sayısı, konumu aile içi ilişkiler açısından değişir (Tabor, 2016). Kardeşler arası yaş farkı kardeşlerin ilişki düzeylerini incelerken önemli bir etkidir (Sınanmış ve Kolburan,2019).

2.4. KARDEŞ İLİŞKİLERİ VE AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU

Aileler toplumda en temel sosyal birimdir ve aile üyeleri yaşamları boyunca etkileşim halindedirler ve birbirlerine sosyal destek kaynağı olurlar (Gilligan, 2020). Genç yetişkinlik döneminde aile sosyo duygusal gelişimin önemli bir parçasıdır ve yönlendirici rolü vardır. (Santrock, 2017). Ailenin her bir üyesi aileyi etkiler ve aileden etkilenir (Akt., Akçabozan ve Hatipoğlu-Sümer, 2016). Kardeşler, aile sistemlerinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir (Howe ve Recchia, 2006). Ailede meydana gelen her değişim ve gelişim tüm aile bireylerini etkiler. Aile sağlıklı iletişim bağı kurmak için bizlere ilk ortamı sunar. Bu ortamda kardeşler oluşturdukları ilişki sayesinde kardeşlik bağı ile birbirlerine duygusal olarak bağlanırlar (Akt., Sınanmış ve Kolburan, 2019). Birey dış dünyayı ailesiyle tanımaya başlar. Bu tanıma sürecinde ve yaşamını sürdürmede kurduğu en uzun ilişkilerden biri olan kardeş ilişkileri kavramı oldukça önem arz etmektedir.

Aile bütünlük duygusu ile sağlıklı aile içi iletişim ilişkileri arasında doğru bir orantı vardır (Öztürk, 2020). Çoğunlukla kardeşler birbirlerini neyin üzeceğini, sınırlendireceğini, mutlu edeceğini veya endişelendireceğini bilirler (Akt., Edward, 2011). Aile içerisinde bulundurduğu bireylerle ve bu bireylerin etkileşimlerinin olduğu kendine özgü bir bütünlüğü olan sistemden etkilenen ve tüm sistemi etkileyen bir yapıdır. Çok boyutlu bir bakış açısı ile sistemdeki bütünlük ve kurulan ilişkiler etkileşim halindedir (Mavili-Aktaş, 2004). Ayrıca sağlıklı ilişkilerin kurulduğu ailelerin mutlu toplumların oluşmasında yeri büyük derecede önemlidir (Ağdemir, 1991). Aile ortamı, her aile üyesinin ortak amaçları, beslendiği kaynakları, tecrübelerinden doğan stratejileri içeren bir kavramdır. Bireylerin toplumsallaşması açısından kıymetlidir (Eryılmaz, 2011). Çalışmamızda ele almış olduğumuz aile bütünlük duygusu kavramının temelinde bütünlük duygusu kavramı vardır. Anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık bütünlük duygusunu oluşturan kavramlardır. Aile bütünlük duygusu ile bu üç kavramı içine alarak ailenin yaşama dair bilişsel algılarını açığa çıkararak karşılaştıkları her problemle başa çıkma gücü verir. Aile içi kurulan uyumlu aile ilişkileri bu bütünlük duygusu

ile ilişkilidir (Öztürk, 2020). Bireylerin toplumsallaşması ilişkiler açısından önemlidir ve aile bütünlüğü bu sağlıklı yapıyı destekler.

Kardeşler arasındaki olumlu ilişkilerin aile bütünlüğü üzerindeki olumlu etkileri, aile içi iletişim ve dayanışmayı güçlendirerek genel aile dinamiklerini olumlu yönde etkileyebilir. Bu bağlamda, kardeş ilişkileri aile bütünlüğü açısından önemli bir bileşen olarak değerlendirilebilir ve aile içi ilişkilerin kalitesini artırmak için üzerinde durulması gereken bir alan olarak ön plana çıkar (Updegraff, McHale ve Crouter, 2001). Aile bütünlüğü içerisinde var olan aile fertleri yani anne, baba ve kardeşler birlikte kurdukları ilişkiyi ne kadar anlamlı hale getirirse hayatlarındaki verim o kadar artar. Artan bu verimlilik sayesinde bireyler mutlu bir yaşama yön verirler (Eryılmaz, 2011). Yapılan yurtiçi ve yurt dışı çalışmalarda birbirlerini anlayan, empati kurarak olumlu ilişki geliştiren ile bireylerinin olduğu ailelerde aile bütünlük duygusu gelişmiştir (Sezgin, Yağcı ve Arıcı Doğan, 2021). Kardeşlerin yakın temasları benzerlikleri ve ortak özellikleri ve deneyimleri bazen kardeşlerin birbirlerini ebeveynlerinden daha iyi anlamalarını mümkün kılmaktadır (Akt., Edward, 2011). Ailelerde aile bütünlük duygusunun gelişmesi için aile yaşam düzenlemeleri, kardeşler ve diğer aile bireyleri arasındaki sorumluluk ve görevin paylaşımı, stresle baş etme yöntemleri gibi süreçlerle ailelere ve kardeş ilişkilerine destek sağlanabilir (Sezgin, Yağcı ve Arıcı-Doğan, 2021). Olumlu kardeş ilişkilerinde kardeşlerin birbirleri ile duygu, düşünce, davranış yönünde konuşmalar yaparak birbirlerine destek olması sonucu etkileşim bağı daha da artar. Bu sağlıklı ilişkinin sağlanmasında aile uyumunun da rolü vardır (Eminoğlu, 2021). Ebeveynleriyle olumlu bir ilişki ortamında büyüyen kardeşler güçlü bir bağ kurabilme yeteneğine sahiptir (Edward, 2011). Kısacası alan yazına ve yapılan çalışmalara göre aile bireyleri ve kardeşler arasındaki ilişki aile bütünlük duygusu ile ilişkilidir Bu çalışma kardeş bağlarının incelenmesinin yanı sıra bireysel ve aile özelliklerinin de dikkate alınmasıyla kapsamlı bir şekilde incelenmesini teşvik eder.

Alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçlarından hareketle aile içinde kardeşlerle sağlıklı ilişkinin kurulmuş olması yaşam boyu bireyi olumlu etkilemektedir. Bu nedenle araştırmalarda kardeş ilişkilerinin incelenip bu doğrultuda adımlar atılması sağlıklı bir insan ve kartopu etkisiyle sağlıklı bir toplum demektir.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma ve araştırmanın kapsamında bulunan çalışma grubu ve araştırmada kullanılacak veri toplama araçları tanıtılmıştır. Ardından verilerin analizinde uygulanması planlanan istatistiksel çözümleme yöntemleri açıklanmıştır. Betimsel bir nitelik taşıyan bu araştırmada; cinsiyet, medeni hal, kardeş sayısı, doğum sırası, kardeş kaybı, seçilen kardeşin büyük-küçük olma durumu, kardeşler arası yaş farkı, seçilen kardeşin cinsiyeti ve medeni hali, aile bütünlük duygusu düzeyi, aile bütünlük duygusunun alt boyutları olan anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık düzeyleri değişkenlerinin genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri parametrik testler ile incelenmiş ve araştırma sonuçları ortaya koyulmuştur.

3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ/ MODELİ

Araştırma deseni araştırmanın problemlerini cevaplamak, varsayımlarını sınamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir modeldir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Çalışma nicel araştırma türündedir. Araştırmada, yaşam boyu kardeş ilişkilerinin cinsiyet, medeni hal, kardeş sayısı, doğum sırası, kardeş kaybı, seçilen kardeşin büyük- küçük olma durumu, kardeşler arası yaş farkı, seçilen kardeşin cinsiyeti ve medeni hali, aile bütünlük duygusunun alt boyutları olan anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık düzeyleri ile ilişkisini belirlemek amacıyla ilişkisel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. İlişkisel modeller, iki ve ya daha fazla değişken arasındaki farklılaşmayı ve açığa çıkan farklılaşmanın derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. (Karasar, 2012).

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ/ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu araştırmaya gönüllü olarak çalışmayı kabul eden ve amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Amaçsal örnekleme, çalışmalarının amacına bağlı olarak bilgi açısında zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılması için belli ölçütleri karşılayan durumların çalışılmasına olanak tanıdığı için

tercih edilir (Kılıç, 2013b). Örneklem grubuna 2024 yılında ulaşılmıştır. Veriler Google form anket aracılığı ile çevrimiçi toplanmış. Evren ve örneklem tablosunda verilen değerler katılımcılar için geçerlidir. Seçilen kardeş için oluşan oranlar ve tüm frekans tablosu bulgulara yer almaktadır.

Tablo 2. Evren ve Örneklem için Frekans Tablosu

Cinsiyet		
	N	%
Erkek	93	23,1%
Kadın	309	76,9%
Toplam	402	100%

Medeni Hali		
	N	%
Bekar	206	51,2%
Evli	196	48,8%
Toplam	402	100%

Kardeş Sayısı		
	N	%
2 Kardeş	123	30,6%
3 Kardeş	133	33,1%
4 Kardeş	75	18,7%
5 ve üzeri	71	17,7%
Toplam	402	100%

Kardeşler arası doğum sırası		
	N	%
En büyük çocuk (İlk çocuk)	176	43,8%
En küçük çocuk (son çocuk)	94	23,4%
Ortanca çocuk	132	32,8%
Toplam	402	100%

Kardeş kaybı olanların oranı

	N	%
Evet, var.	28	7%
Hayır, yok.	374	93%
Toplam	402	100%

Araştırmanın çalışma grubunu araştırmaya gönüllü olarak çalışmayı kabul eden ve amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Amaçsal örnekleme, çalışmalarının amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılması için belli ölçütleri karşılayan durumların çalışılmasına olanak tanıdığı için tercih edilir (Kılıç, 2013b). Örneklem grubuna 2024 yılında ulaşılmıştır. Veriler Google form anket aracılığı ile çevrimiçi toplanmış. Amaçlı örneklem yöntemi ile araştırma kapsamında 402 kişiye ulaşılmıştır. Ulaşılan 402 katılımcıdan 93’ü erkek 309’u kadın bireylerdir. Medeni hal açısından 206 katılımcı bekâr, 196 katılımcı evlidir. Katılan bireylerin kardeş sayılarına göre sayıları 2 kardeş olan katılımcılar 123, 3 kardeş 133, 4 kardeş 75, 5 kardeş ve üzeri ise 71 olarak çıkmıştır. Kardeşler arası doğum sırası açısından katılımcı sayısı dağılımına bakıldığında 176 ilk çocuk, 94 son çocuk ve 132 ortanca çocuk olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan 28 kişi kardeş kaybı yaşamış, 374’ü kardeş kaybı yaşamamıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerini incelemek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği” ve “Aile Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu Ölçeği” kullanılmıştır. Yaşam boyu kardeş ilişkileri ölçeği ve aile bütünlük duygusu ölçeğinin araştırma kapsamında kullanılması adına ölçeğin kullanım/uygulama izini/onayı alınmıştır. Aşağıda araştırmada kullanılan ölçme araçlarıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1.Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılacak genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerini bazı değişkenler ve aile bütünlüğü açısından incelemek amacıyla araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda çalışma grubunun cinsiyeti, medeni hali, kardeş sayısı, doğum sırası, kardeş kaybı, seçilen kardeşin büyük- küçük olma durumu, kardeşler arası yaş farkı, seçilen kardeşin cinsiyeti ve medeni hali forma eklenmiştir.

3.3.2.Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği (YBKİÖ)

Riggio tarafından 2000 yılında geliştirilen ölçekte bireylerin çocukluk ve yetişkinlik dönemleri için kardeş ilişkilerine yönelik tutumlarını incelemek amaçlanmıştır. 2015 yılında ise Türkçe kültürüne uyarlama çalışmaları Öz tarafından gerçekleştirilmiştir. 48 maddeden oluşan ölçeğin toplam puanı 48-240 puan arasında değişmektedir. Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği (YBKİÖ) 5'li likert tipinden oluşan bir ölçektir. YBKİÖ, 6 alt ölçekten oluşmaktadır. 1-8.madde yetişkin duygularını, 9-16.madde yetişkin davranışlarını, 17-24 yetişkin bilişselliğini, 25-32 çocukluk duygularını, 33-40 çocukluk davranışlarını ve 41-48 çocukluk bilişselliğini yansıtmaktadır. 6,13,19,25,27,28,38,42. maddeler ise ters puanlanan maddelerdir. Ölçeğin toplam puanının ve alt boyutlarının Cronbach alfa güvenirlik katsayısı sırasıyla; yetişkin duyguları boyutu için 0.91, yetişkin davranışları boyutu için 0.87, yetişkin bilişselliği boyutu için 0.91, çocukluk duyguları boyutu için 0.89, çocukluk davranışları boyutu için 0.84, çocuk bilişselliği boyutu için 0.88 ve toplam ölçek için 0.96 olarak ifade edilmiştir. Yapılan bu çalışma için ise Cronbach alfa güvenirlik katsayısı toplam puan için 0.96 olarak hesaplanmaktadır. Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeğinin alt boyutlarının Cronbach alfa katsayıları ise yetişkin duyguları alt boyutu için .87, yetişkin davranışları için .85, yetişkin bilişselliği için .90, çocukluk duyguları için .89, çocukluk davranışları için .84, çocukluk bilişselliği için ise .89 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlerden hareketle yaşam boyu kardeş ilişkileri ölçeğinin hem toplam puan için hem de alt boyutları için güvenirlik katsayılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılr.

Ölçeği cevaplandırırken en az tek bir kardeşi olanların seçilerek anketin ona göre yanıtlanması istenmektedir. Ölçeğin geçerlik çalışması ise Jeong, Jeong, You, Lyoo, Im, Bae ve Kim (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz ile model-veri uyum indeksinin iyi-kabul edilebilir düzeyde

olduğu görülmüştür. Doğrulamayı faktör analizi ile ölçeğe ait altı faktörlü yapı Türk kültüründe de doğrulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık ve test tekrar test analizleri yapılmıştır. Test tekrar test analizi sonucu elde edilen korelasyon katsayısı ($r=0.95$, $p<0.01$) ölçeğin güvenilir olduğunu göstermiştir (Öz Soysal, Yurdabakan, Baş ve Aysan, 2016).

Yaşam boyu kardeş ilişkileri ölçeğinin ölçtüğü yetişkin ve çocuk duyguları boyutları, yetişkin ve çocuk davranışı boyutları, yetişkin ve çocuk bilişselliği boyutları olmak üzere toplam altı boyut bulunmaktadır. Bu boyutların oluşturduğu duygu, düşünce yani bilişsellik ve davranış bileşenlerinin içerikleri şöyledir: Duygu bileşeni bireylerin kardeşlerine yönelik sevgi, sıcaklık, yakınlık gibi unsurları içerirken bilişsel boyutta bireylerin kardeşleri arasındaki ilişkinin doğasına yönelik düşünsel yargılar bulunur. Davranışsal boyutta ise bireylerin kardeşleriyle etkileşim kurma düzeyi, birlikte gerçekleştirdiği aktiviteleri değerlendirmeye yönelik ifadeler yer almaktadır (Alabucak, 2019). Yaşam boyu kardeş ilişkileri ölçtüğü duygu, davranış, biliş bileşenlerinden de hareketle bireyin bu ilişki türünde her yönden etkilendiğini açığa çıkarır. Bunu kanıtlayanda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olmasıdır.

3.3.3.Aile Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu Ölçeği (ABDÖ)

Ölçeğin orijinali 26 madde olarak Antonovsky ve Sourani (1988) tarafından geliştirilmiştir, daha sonra Sagy (1998) tarafından 12 maddeden oluşan kısa form oluşturulmuştur. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Çeçen (2007) yapılmıştır. Ölçek 1 ve 7 arasında değişen 7'li likert tipinde bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları ise .88 olarak belirtilmektedir (Sagy, 1998). Ölçek, bireylerin kendi ailelerine yönelik algılamış oldukları bütünlük duygusunu ölçmekte ve ölçekten yüksek puan alınması, bireyin ailesiyle ilgili bütünlük duygusunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekte ters puanlama gerektiren maddeler 1,2,3,8,10 ve 12. maddelerdir. Ölçeğin alt boyutlardan anlaşılabilirlik boyutunu 4, 8, 9 ve 10. maddeler, yönetilebilirlik boyutunu 1, 2, 3, 5, 6. maddeler, anlamlılık boyutunu ise 7, 11 ve 12. Maddeler oluşturmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan analizde, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı toplam puan için .84, anlaşılabilirlik alt boyutu .76, yönetilebilirlik alt boyutu .65 ve anlamlılık alt boyutu .59 olarak bulunmuştur. Ölçekte toplam puan hesaplanabilmektedir. Yapılan çalışmada için yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı toplam puan için .83, anlaşılabilirlik alt boyutu için 0.71, yönetilebilirlik alt boyutu 0.70, anlamlılık alt boyutu için ise .58 olarak bulunmuştur.

3.4. İŞLEM YOLU

Verilerin toplanmasına ilişkin süreçte kullanılacak Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği ve Aile Bütünlük Duygusu Ölçeği için izinler alınmıştır. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Aile Bütünlük Duygusu Açısından İncelenmesi isimli araştırmanın yapılabilmesi amacıyla Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli izin alınmıştır. Kişisel bilgi formu ve araştırmada kullanılacak ölçeklerin maddeleri Google Form Anketine kaydedilmiştir. Anket öncesi gerekli bilgilere yönergede anlatılmıştır. Gönüllülük esasına uyularak veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan tüm veri toplama araçlarının uygulanması ortalama 10-15 dakika sürmüştür.

3.5. VERİ ANALİZİ/ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırma kapsamında nicel veri analizi için betimsel istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Betimsel istatistik yöntemlerinin kullanılmasının amacı verilerin açıkça özetlenmesi ve araştırma sonuçlarının detaylıca yorumlanmasıdır. Elde edilen veriler uygun istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada verilerin analizinde SPSS 25,0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için uç değerlerin kontrolü sağlanarak toplanan 417 veriden uç değerler gösteren 15 veri çalışmanın veri setinden çıkarılmıştır. Oluşan yeni veri seti için tekrar histogram grafiği analizi de yapılmış olup verilerin normal dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Verilen normal dağılımda çıkması sonucunda parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiş ve bu doğrultuda analizler yapıp bulgulara ulaşılmıştır.

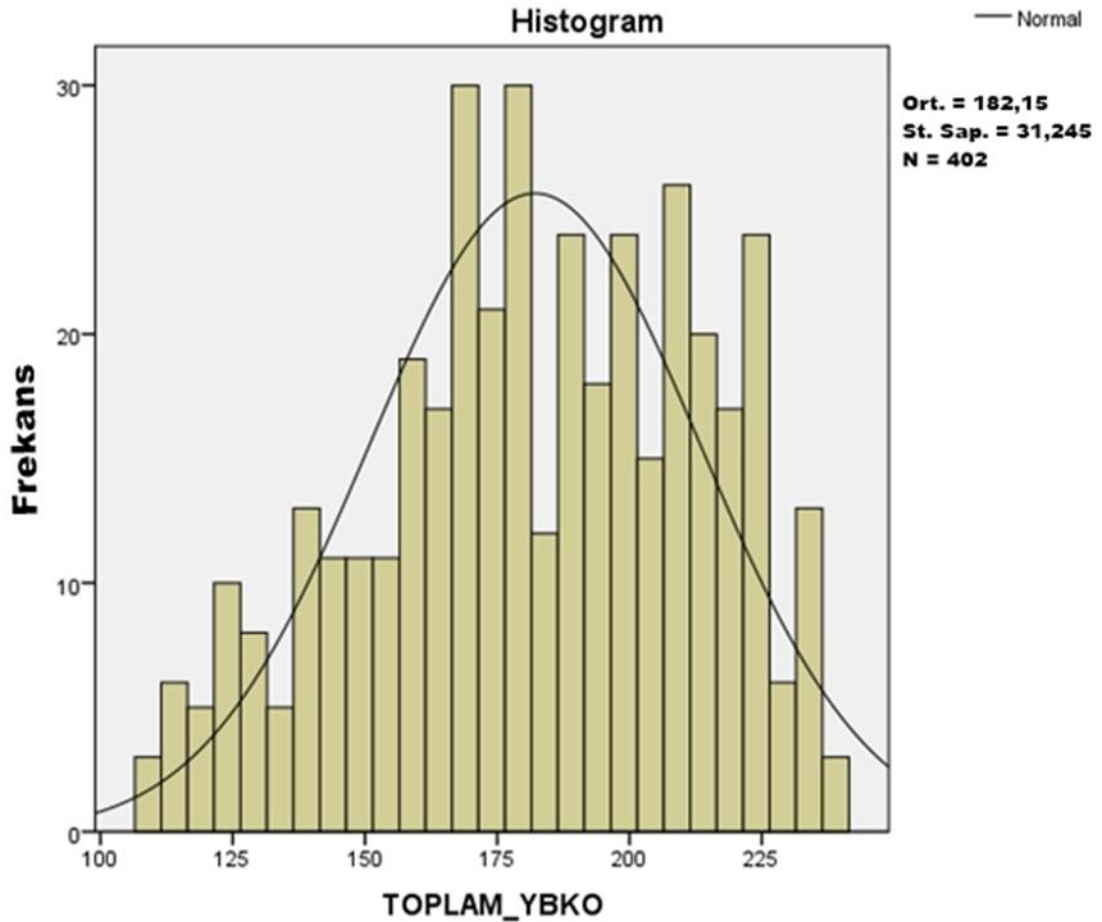
Araştırmada kategorik değişkenler olan cinsiyet, medeni hal, kardeş kaybı, kardeşin büyük-küçük olma durumu, kardeşin cinsiyeti ve kardeş medeni halinin yaşam boyu kardeş ilişkileri ile arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Kullanılan bu testin amacı birbirinden bağımsız iki grubun ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemektir (Büyüköztürk, 2006). Bağımsız değişkenlerde kardeş sayısı, doğum sırası ve kardeşler arası yaş farkı gibi çok sayıda grup olan değişkenler için ise Yaşam boyu kardeş ilişkileri ile arasında anlamlı farklılık olup olmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi, üç veya daha fazla grubun ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için kullanılır (Montgomery, Peck ve Vining, 2012). Yaşam boyu kardeş ilişkilerinin aile bütünlük duygusunun alt boyutları açısından yordayıcılığın belirlenmesinde regresyon analizi

kullanılmıştır. Regresyon analizleri öncesi korelasyon analizi yapılmıştır. Normal dağılım gösteren sürekli değişkenler için Pearson korelasyonu uygulanmıştır. Korelasyon analizi bulgularına göre yaşam boyu kardeş ilişkisi ile aile bütünlük duygusunun alt boyutları olan anlamlılık, anlaşılabilirlik ve yönetilebilirlik boyutları arasında yüksek düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşam boyu kardeş ilişkilerinin aile bütünlük duygusunun alt boyutları açısından yordayıcılığının açıklanmasında kullanılan regresyon analizinin amacı bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkende meydana gelen değişimin yordayıcılık düzeyini açıklamaktır (Kılıç, 2013a).

BÖLÜM IV

4.BULGULAR

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçme araçları ile toplanan verilere uygulanan istatistiksel analizlerin sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlar tablolar şeklinde gösterilmiş ve açıklamaları yapılmıştır.

Histogramın ortası, en yüksek frekansa sahip olan bölgedir ve bu bölge ortalama değeri temsil etmektedir. Histogramın sol ve sağ tarafları bu merkeze görse simetriktr. Histogram, çan şeklinde bir eğri oluşturmaktadır. Bu eğri, verilerin büyük çoğunluğunun ortalama değerin etrafında yoğunlaştığını ve uç değerlerin (çok büyük veya çok küçük değerler) daha az olduğunu yani verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Verilerin çarpıklık katsayısı (Skewness) -0,292 ve basıklık katsayısı (Kurtosis) -0,693'dır. Buna göre dağılım hafifçe sola çarpı ve sivridir. Fakat bu sapmalar (-1, +1) aralığında kaldığı için dağılımın normal olduğu kabul edilmektedir.

Tablo 2. Katılımcılara ait bilgiler

Cinsiyet		
	N	%
Erkek	93	23,1%
Kadın	309	76,9%
Toplam	402	100%

Medeni Hali		
	N	%
Bekâr	206	51,2%
Evli	196	48,8%
Toplam	402	100%

Kardeş Sayısı		
	N	%
2 Kardeş	123	30,6%
3 Kardeş	133	33,1%
4 Kardeş	75	18,7%
5 ve üzeri	71	17,7%
Toplam	402	100%

Kardeşler arası doğum sırası

	N	%
En büyük çocuk (İlk çocuk)	176	43,8%
En küçük çocuk (son çocuk)	94	23,4%
Ortanca çocuk	132	32,8%
Toplam	402	100%

Kardeş kaybı var mı?

	N	%
Evet, var.	28	7%
Hayır, yok.	374	93%
Toplam	402	100%

Seçtiğiniz kardeşiniz sizden küçük mü büyük mü?

	N	%
Büyük	148	36,8%
Küçük	254	63,2%
Toplam	402	100%

Seçtiğiniz kardeşiniz ile yaş farkınız?

	N	%
0-3 yaş	128	31,8%
4-7 yaş	173	43,0%
8 yaş ve üzeri	101	25,1%
Toplam	402	100%

Kardeşinizin Cinsiyeti?

	N	%
Erkek	197	49%
Kız	205	51%
Toplam	402	100%

Kardeşinizin medeni hali?

	N	%
Bekâr	243	60,4%
Evli	159	39,6%
Toplam	402	100%

Tablo 2’de yer alan cinsiyet dağılımına bakıldığında, katılımcıların %23,1’i erkek ve %76,9’u kadındır. Medeni hallerine göre, katılımcıların %51,2’si bekâr ve %48,8’si evlidir. Kardeş sayısı dağılımına bakıldığında, %30,6’sı 2 kardeşe, %33,1’i 3 kardeşe, %18,7’si 4 kardeşe ve %17,7’si 5 ve üzeri kardeşe sahiptir. Kardeşler arasındaki doğum sırasına göre, %43,8’i en büyük çocuk, %23,4’ü en küçük çocuk ve %32,8’i ortanca çocuktur. Kardeş kaybı yaşayan katılımcıların oranı %7’dir. Kayıp yaşamayanların oranı ise %93’tür. Seçilen kardeşlerin %36,8’i büyük, %63,2’si ise küçüktür. Katılımcıların %31,8’i kardeşi ile 0-3 yaş arasında, %43’ü 4-7 yaş arasında, %25,1’i ise 8 yaş ve üzeri bir yaş farkı olduğunu belirtmektedir. Kardeşlerin %49’u erkek, %51’i ise kızdır. Kardeşlerin medeni hal durumuna baktığımızda %60,4’ü bekârdır, %39,6’sı ise evlidir.

4.1. GENÇ YETİŞKİMLERİN KARDEŞ İLİŞKİLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER VE AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU AÇISINDAN İNCELENDİĞİ ANALİZ BULGULARI VE YORUMLARI

4.1.1. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 3. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin cinsiyet değişkenine göre incelendiği t testi sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std.			
				Sapma	t	sd	p
YBKİÖ	Erkek	93	173,74	29,114	-2,989	402	0,003
	Kadın	309	184,68	31,466	-3,116		0,002

Tablo 3 incelendiğinde: Toplam 402 kişinin katıldığı çalışmada, yaşam boyu kardeş ilişkileri ölçeğinde elde edilen toplam puanlara göre erkeklerin toplam ölçek puan ortalaması 173,74, kadınların ise 184,68’dir. Yapılan t testi sonuçlarında elde edilen p değeri 0,05 düzeyinden

küçük olduğu için cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. ($p<0,05$). Kadınlar toplam ölçek puanında daha yüksek puan almıştır. Alınan yüksek puanlar kadınların lehinedir.

4.1.2. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Medeni Hal Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 4. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin medeni hal değişkenine göre göre incelendiği t testi sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
YBKİÖ	Bekâr	243	181,02	30,317	-0,892	402	0,373
	Evli	159	183,87	32,636	-0,878		0,380

Tablo 4'te yer alan sonuçlara bakıldığında, yaşam boyu kardeş ilişkileri ile katılımcının medeni hali arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesine yönelik yapılan t testi sonuçlarında elde edilen p değeri 0,05 düzeyinden büyük olduğu için bekâr ve evli genç yetişkinler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bu bulgular, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin medeni hallerinin değişmesi ile farklılaşmadığını göstermektedir.

4.1.3. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeş sayısı değişkenine göre incelendiği tek yönlü varyans analizi sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std. Sapma	f	p
YBKİÖ	2 Kardeş	123	183,61	32,418	1,023	0,38218
	3 Kardeş	133	182,96	30,537		
	4 Kardeş	75	176,51	29,663		
	5 ve üzeri	71	184,06	32,087		
	Toplam	402	182,15	31,245		

Tablo 5 incelendiğinde, yaşam boyu kardeş ilişkileri ile kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık olup olmadığının analizinde tek yönlü varyans analizi olan ANOVA testi kullanılmıştır. Anova testi sonuçlarına göre ortalama toplam ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p=0,38218$). Bu sonuç, kardeş sayısının genel kardeş ilişkileri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Kısacası, kardeş sayısının genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını bulgusuna ulaşılmıştır.

4.1.4. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Doğum Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 6. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin doğum sırası değişkenine göre incelendiği tek yönlü varyans analizi sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std. Sapma	f	p
YBKİÖ	En büyük çocuk (İlk çocuk)	176	183,45	30,966	0,366	0,693
	En küçük çocuk (son çocuk)	94	180,05	33,837		
	Ortanca çocuk	132	181,91	29,818		
	Toplam	402	182,15	31,245		

Tablo 6 incelendiğinde: Doğum sırasına göre toplam ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p=0,693$). Bu, doğum sırasının genel kardeş ilişkileri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, ANOVA test sonuçları doğum sırasının genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir.

4.1.5. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Kardeş Kaybı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 7. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeş kaybı değişkenine göre incelendiği t testi sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std.		t	sd	p
				Sapma				
YBKİÖ	Evet, var.	28	185,29	33,956	0,550		402	0,582
	Hayır, yok.	374	181,91	31,069				

Tablo 7 incelendiğinde, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ve kardeş kaybı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Yapılan t testi sonuçlarında elde edilen p değeri 0,05 düzeyinden büyük olduğu için kardeş kaybı yaşayan ve yaşamayan genç yetişkinler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bu bulgular, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeş kaybı yaşanması ile farklılaşmadığını göstermektedir.

4.1.6. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Kardeş Sıralaması (Seçtiğiniz Kardeş Sizden Büyük- Küçük Olma Durumu) Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 8. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeş sıralaması değişkenine göre incelendiği t testi sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std.		t	sd	p
				Sapma				
YBKİÖ	Büyük	148	179,39	33,070	-1,355		402	0,176
	Küçük	254	183,76	30,081				

Tablo 8 incelendiğinde, büyük kardeşlerin ortalama puanı 179,39, küçük kardeşlerin ise 183,76'dır. t testi sonuçları ($t=-1,355$, $p=0,176$) anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($p>0,05$). Genel olarak, kardeş sıralaması değişkenine göre yapılan incelemeye göre seçilen kardeşin büyük ve küçük kardeşler olma durumları arasında anlamlı farklar bulunmamaktadır..

4.1.7. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Kardeş ile Yaş Farkı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 9. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeşleri ile yaş farkına göre incelendiği tek yönlü varyans sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std. Sapma	f	p
YBKİÖ	0-3 yaş	128	182,73	32,179	0,93	0,91162
	4-7 yaş	173	182,38	30,294		
	8 yaş ve üzeri	101	181,02	31,929		
	Toplam	402	182,15	31,245		

Tablo 9 incelendiğinde, yaşam boyu kardeş ilişkileri ile kardeşler arası yaş farkı arasında anlamlı farklılığın olup olmadığının analizinde tek yönlü varyans analizi olan ANOVA testi kullanılmıştır. Anova testi sonuçlarına göre ortalama toplam ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p=0,91162$). Bu bulgular, kardeşler arasındaki yaş farkının toplam ölçek puanı üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

4.1.8. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Seçilen Kardeşin Cinsiyeti Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 10. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin seçilen kardeşin cinsiyetine göre incelendiği t testi sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
YBKİÖ	Erkek	197	176,86	30,001	-3,371	402	0,001
	Kız	205	187,23	31,643			

Tablo 10 incelendiğinde, yaşam boyu kardeş ilişkileri ile seçilen kardeşin cinsiyeti değişkeni arasında anlamlı farklılığın olup olmadığını sonucuna ulaşmak için t testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonucu p değeri 0,001 çıkmıştır. Çıkan bu sonuç 0,05 değerinden düşük olduğu için genç

yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ile seçilen kardeşin cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek kardeşlerini seçmiş olan genç yetişkinlerin ortalama puanının kız kardeşlerini seçmiş olanlardan anlamlı derecede daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($t = -3,371$, $p = 0,001$). Erkek kardeşlerini seçmiş olan genç yetişkinlerin toplam ölçek puanlarının kız kardeşlerini seçmiş olanlardan daha düşük olduğu görülmektedir.

4.1.9. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Seçilen Kardeşin Medeni Hal Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 11. Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin kardeşlerinin medeni durumuna göre incelendiği t testi sonuçları

Ölçek		N	Ort.	Std.		t	sd	p
				Sapma				
YBKİÖ	Bekâr	243	181,02	30,317		-0,892	402	0,373
	Evli	159	183,87	32,636				

Tablo 11’de yer alan sonuçlara bakıldığında, yaşam boyu kardeş ilişkileri ile seçilen kardeşin medeni hali arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesine yönelik yapılan t testi uygulanmıştır. Yapılan t testi sonuçlarına göre elde edilen p değeri 0,05 düzeyinden büyük olduğu için seçilen kardeşin bekâr veya evli olma durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusu açığa çıkmaktadır. ($p>0,05$). Bu bulgular, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerinin seçilen kardeşin medeni hallinin değişmesi ile farklılaşmadığını göstermektedir.

4.1.10. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Aile Bütünlük Duygusu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 12. Aile Bütünlük Duygusu Ölçeğinin Alt Boyutları Yaşam Boyu Kardeş İlişkilerinin Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları

		Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Toplam	Anlaşılabilirlik	Yönetilebilirlik	Anlamlılık
Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Toplam	Pearson Correlation	1	,391**	,336**	,318**
	P		0,000	0,000	0,000
	N	402	402	402	402
Anlaşılabilirlik	Pearson Correlation	,391**	1	,594**	,535**
	P	0,000		0,000	0,000
	N	402	402	402	402
Yönetilebilirlik	Pearson Correlation	,336**	,594**	1	,423**
	P	0,000	0,000		0,000
	N	402	402	402	402
Anlamlılık	Pearson Correlation	,318**	,535**	,423**	1
	P	0,000	0,000	0,000	
	N	402	402	402	402

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 12’de yer alan değerlere göre, "Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri" ölçeğinin toplam puanı ile "Aile Bütünlük Duygusu" ölçeği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu ilişki, ölçülebilir düzeyde orta ila yüksek düzeyde bulunmaktadır. Anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık alt boyutları ile "Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri" arasındaki korelasyon katsayıları birbirine benzerdir.

Tablo 13. Aile bütünlük duygusu ölçeğinin anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık alt boyutları ile genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri arasındaki ilişkinin incelendiği aşamalı regresyon testi sonuçları

Model	Değişken	Standartlaştırılma mış Katsayılar		Standartlaştırı lmış Katsayılar	t	p	R2	R2 Değişimi F	F
		B	Std. Error	Beta					
1	Sabit	132,29 0	6,048		21,873	0,000	0,1526	72,0219	72,0219
	Anlaşılabilirlik	2,404	0,283	0,391	8,487	0,000			

2	Sabit	126,459	6,341		19,944	0,000			
	Anlaşılabilirlik	1,902	0,332	0,309	5,722	0,000	0,1692	7,9959	40,6387
	Anlamlılık	1,228	0,434	0,153	2,828	0,005			
3	Sabit	119,326	6,955		17,158	0,000			
	Anlaşılabilirlik	1,463	0,377	0,238	3,886	0,000	0,1813	5,8810	29,3843
	Anlamlılık	1,063	0,437	0,132	2,434	0,015			
	Yönetilebilirlik	0,756	0,312	0,138	2,425	0,016			

Tablo 13 incelendiğinde

Model 1:

Sabit (Intercept): 132,290 ($p < 0.001$), bu katsayı modelin temel düzeyini ifade etmektedir.

Anlaşılabilirlik: $B = 2,404$, $Beta = 0,391$, $t = 8,487$, $p < 0.001$. Anlaşılabilirlik değişkeni kardeş ilişkilerini anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkilemektedir. Modelin açıklayıcılık oranı (R^2) 0,1526, yani Anlaşılabilirlik değişkeni kardeş ilişkilerindeki varyansın %15,26'sını açıklamaktadır.

Model 2:

Anlaşılabilirlik: $B = 1,902$, $Beta = 0,309$, $t = 5,722$, $p < 0.001$. Anlaşılabilirlik değişkeninin etkisi azalmış ancak hala anlamlıdır.

Anlamlılık: $B = 1,228$, $Beta = 0,153$, $t = 2,828$, $p = 0.005$. Anlamlılık değişkeni de kardeş ilişkilerini anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkilemektedir. Modelin açıklayıcılık oranı (R^2) 0,1692, yani bu iki değişken birlikte kardeş ilişkilerindeki varyansın %16,92'sini açıklamaktadır. R^2 değişimi 0,0166, yani Anlamlılık değişkeninin eklenmesiyle modelin açıklayıcılığı %1,66 artmıştır.

Model 3:

Sabit (Intercept): 119,326 ($p < 0.001$).

Anlaşılabilirlik: $B = 1,463$, $Beta = 0,238$, $t = 3,886$, $p < 0.001$. Anlaşılabilirlik değişkeninin etkisi daha da azalmış ancak hala anlamlıdır.

Anlamlılık: $B = 1,063$, $Beta = 0,132$, $t = 2,434$, $p = 0.015$. Anlamlılık değişkeninin etkisi de azalmış ancak hala anlamlıdır.

Yönetilebilirlik: $B = 0,756$, $Beta = 0,138$, $t = 2,425$, $p = 0.016$. Yönetilebilirlik değişkeni de kardeş ilişkilerini anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkilemektedir. Modelin açıklayıcılık oranı (R^2) 0,1813, yani bu üç değişken birlikte kardeş ilişkilerindeki varyansın %18,13'ünü açıklamaktadır. R^2 değişimi 0,0121, yani Yönetilebilirlik değişkeninin eklenmesiyle modelin açıklayıcılığı %1,21 artmıştır.

Sonuçlar, Anlaşılabilirlik, Anlamlılık ve Yönetilebilirlik alt boyutlarının her birinin, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri olduğunu göstermektedir. Anlaşılabilirlik en güçlü etkiye sahipken, Anlamlılık ve Yönetilebilirlik de önemli katkılar sağlamaktadır. Bu değerlere bakıldığında, Anlaşılabilirlik değişkeninin her üç modelde de en yüksek Beta değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu, Anlaşılabilirlik değişkeninin kardeş ilişkilerini yordamada en güçlü ve en anlamlı değişken olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, Anlaşılabilirlik değişkeni diğer değişkenlere kıyasla daha yordayıcıdır.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. TARTIŞMA

Kardeşlerin aralarında kurdukları ilişki insan ilişkilerinin temel taşlarındandır. Kardeşler en çok benzer geçmişleri paylaşan ve en süre yakından tanıyacağımız kişiler olarak benzersiz bir konumdadır. Bu nedenle çalışmalar açısından seçilen eşsiz konular arasında yer almaktadır (Tabor, 2016). Ebeveynleriyle olumlu ilişkinin kurulacağı sağlıklı bir ortamda büyüyen kardeşlerin birbirlerine daha güçlü bir bağla bağlandıkları araştırma sonuçlarına yansıdığı görülmüştür (Edward, 2011). Sağlıklı kardeş ilişkileri açısından kardeş ilişkileri ve aile bütünlük duygusunun incelendiği bu çalışma alan yazına katkı açısından önemlidir. Genç yetişkin dönemindeki bireylerin aile bireyleriyle özellikle kardeşleriyle ve arkadaş ilişkilerine yönelik çalışmalar azdır ve bu alana ait çalışmaların artması önemlidir. Deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık gibi kişilik özellikleri yaşam boyu kardeş ilişkilerini yordamaktadır (Arzuman, 2022). Erginoğlu (2015) ise çalışmasında anne baba tutumlarının kardeş ilişkilerine, davranış ve uyum problemlerine etki eden değişkenlerin belirlenmesini amaçlamıştır. Yapılan incelemeler sonucunda olumsuz anne baba tutumlarının kardeş ilişkilerini olumsuz etkilediği açığa çıkan bulgulardan biridir. Olumsuz anne baba tutumları arasında tutarsız aile tutumları da vardır. Bu yüzden bizim çalışmamız genelinde araştırılan kardeş ilişkileri kavramının aile bütünlük (tutarlılık) değişkeni açısından incelenmesi önemlidir. Yapılan bu çalışma sonucunda yaşam boyu kardeş ilişkileri açısından aile bütünlük duygusu düzeyinin yordayıcı gücü olduğu açığa çıkmaktadır. Alan yazında yapılan çalışmalar kardeş ilişkileri bağlamında kısıtlı olsa da var olan bu kısıtlı çalışmalar kişilik özelliklerine, engelli bireylere yöneliktir fakat toplumun yapı taşı sayılan aile olgusu ile bu olgunun sağlam temellerle var olup gelişmesini sağlayan aile bütünlük duygusunu kavramının da kardeş ilişkileri ile daha çok incelenmesi bu alan yazının genişletilmesi toplumsal ilerlemenin de zeminini oluşturacaktır. Yıldırım ve Sezer (2018) kardeş ilişkilerine yönelik yaptıkları çalışmada kadınların erkeklere göre daha kaliteli kardeş ilişkilerinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Uluslararası alan yazın incelendiğinde de benzer sonuca ulaşılmıştır. Oliva ve Arranz (2005) kızların erkeklere göre daha nitelikli kardeşler arası ilişki kurduğunu vurgulamıştır. Bu araştırmada da bu bulgulara paralel sonuçlar çıkmıştır. Yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi kadınların lehine sonuçlanmıştır. Bu anlamlı farklılık hem bireyin cinsiyeti için hem de kardeşin

cinsiyeti için geçerlidir. Kardeş ilişkilerinin bireyler üzerindeki etkisi çok yönlüdür. Doğum sırası değişkeni açısından ele aldığımızda kardeş ilişkileri ile doğum sırası arasında Yıldırım ve Sezer (2018) çalışması incelendiğinde anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonucu da bu bilgiler ile benzerlik göstermektedir. Fakat Dunn (1995) çalışmasında bu bilgilerin tam tersi yönünde sonuç elde etmiştir.

Çalışmanın sonuçlarına göre genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmuş olup, bu fark genellikle kadınların lehine olmuştur. Doron ve Sharabi-Nov (2016) tarafından yapılan çalışmada da kadınların erkeklere kıyasla kardeş ilişkilerinin daha güçlü olduğu saptanmıştır. Finzi-Dottan ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Yıldırım ve Sezer (2018) tarafından yapılan araştırmada da kadınlar erkeklere göre daha kaliteli kardeş ilişkilerine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Güneş (2023) tarafından yapılan araştırmada da kadınların kardeş ilişkileri düzeyi erkeklere kıyasla daha yüksek tespit edilmiştir. Bu benzerliklerin sebebi, kadınların sosyal ilişkilerde daha fazla empati ve duygusal destek sağlama eğiliminde olmaları olabilir.

Çalışmanın sonuçlarına göre, bekâr genç yetişkinlerin ortalama puanı evli genç yetişkinlerin ortalama puanına yakındır. Bu açıdan bekâr ve evli genç yetişkinler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Alan yazın incelendiğinde, Waite (2001) tarafından yapılan çalışmada, iyi bir evlilik geçiren bireylerin aile ilişkilerinin bekâr yetişkinlere göre daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, Aydoğan ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan araştırmada medeni durum ile kardeş ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Benzer şekilde, Bedford ve Avioli (2012) tarafından yapılan araştırmada da medeni durum ile kardeş ilişkileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durum, çalışmanın alan yazın ile örtüştüğü durumlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın sonuçlarına göre kardeş sayısının genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Merry ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan araştırmada; kardeş sayısı ile kardeş ilişkileri arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Jensen ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan araştırmada da kardeş sayısının hem yetişkin duygularıyla hem de kardeş ilişkileriyle ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Yucel ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan çalışmada da kardeş sayısının kardeş ilişkilerinin kalitesi ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Conger ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları da benzer şekildedir. Alan yazın incelendiğinde çalışmamızın

sonuçları alan yazın ile farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların sebebi, çalışmanın yapıldığı örneklem grubu, kültürel faktörler veya kullanılan metodolojik yaklaşımlardan kaynaklanabilir.

Çalışmanın sonuçlarına göre doğum sırasının genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Pollet ve Nettle (2009) tarafından yapılan araştırmada en büyük (ilk çocuk) çocukların; ortanca ve en küçük çocuklara kıyasla daha güçlü kardeş ilişkilerine sahip olduğunu saptamıştır. Van Volkom ve diğerleri (2011) tarafından yapılan araştırmada da en büyük (ilk çocuk) çocukların daha güçlü kardeş ilişkilerine sahip olduğu saptanmıştır. Salmon (2003) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde doğum sırası faktöründe de alan yazın ile farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu durum da yine çalışmanın yapıldığı örneklem grubu, kültürel faktörler veya kullanılan metodolojik yaklaşımlardan kaynaklanabilir.

Çalışmanın sonuçlarına göre genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ve kardeş kaybı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Cicirelli (1999) tarafından yapılan araştırmada kardeş kaybının kardeş ilişkilerini önemli düzeyde etkilediği saptanmıştır. Fletcher ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Çalışmanın sonuçlarına göre kardeş sıralaması ile genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri arasında anlamlı farklar bulunmamaktadır. Sadece Dunn (1983) tarafından yapılan araştırmada büyük kardeşlerin küçük kardeşlere kıyasla daha güçlü kardeş ilişkileri geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Stocker ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan araştırmada da büyük kardeşlerin küçük kardeşlere oranla daha kardeş ilişkilerinin daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cicirelli (1991) tarafından yapılan araştırmada da sonuçların benzer olduğu görülmüştür.

Çalışmanın sonuçlarına göre, yaşam boyu kardeş ilişkileri toplam ölçek puanına göre erkek kardeşlerini seçmiş olan genç yetişkinlerin ortalama puanının kız kardeşlerini seçmiş olanlardan anlamlı derecede daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Law ve Imran (2024) tarafından yapılan araştırmada kız kardeşe sahip olan bireylerin erkek kardeşe sahip olan bireylere kıyasla daha güçlü kardeş ilişkileri sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Stocker ve arkadaşları (1997) tarafından yapılan araştırmada aynı cinsiyetten kardeşlerin farklı cinsiyetten kardeşlere göre daha yakın kardeş ilişkilerine sahip olduğunu gözlemlemiştir. Whiteman ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan araştırmada da kardeşiyle aynı cinsiyette olan bireylerin daha güçlü kardeş ilişkilerine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Buist ve arkadaşları (2013)

tarafından yapılan araştırmada da sonuçlar benzerdir. Bu benzerliklerin sebebi, kız kardeşlerin sosyal ilişkilerde daha fazla empati ve duygusal destek sağlama eğiliminde olmaları olabilir.

Bugüne kadar kardeş ilişkileri üzerine yapılan sosyolojik araştırmalarda yaşam boyu kardeş ilişkileri kardeş bağlamındaki temel alan olarak hakimdir (Tabor, 2016). Genç yetişkinlik döneminde kardeş ilişkilerinin incelendiği çalışmalar kısıtlıdır (Alabucak, 2019). Kardeş ilişkilerinin genç yetişkinlik dönemi ile incelenmesi genç yetişkinlik dönemindeki çalışmalara da katkı sağlamaktadır. Bazı araştırmalar genç yetişkinlik döneminin ölkemizde daha çok çalışılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu dönemde ergenlik döneminde ki çalışmalarda olduğu gibi önemli bir bilgi birikimine ulaşması önemlilik arz etmektedir (Atak ve Çok, 2010). Çünkü uzmanlara göre kimlikte ve kişinin gelişimdeki asıl değişimler ergenlikte değil genç yetişkinlik döneminde meydana gelir (Santrock, 2017). Anne, baba ve kardeşler arası ilişkiler kimlik kazanma döneminde çok önemlidir (Bayram ve Gündüz, 2021). Kardeş ilişkilerine ait yapılan çalışmalar eğitim ve psikoloji alanındadır (Kale, Karagöz ve Nur, 2021). Mevcut olan bazen kardeşlik çalışmalarında bazı durumlarda geri plana atılan faktör aile içindeki kardeş bağlarının hayat boyu devam ettiğidir. Bu çalışma ve benzer çalışmalar aile üyelerinin birbirleri üzerindeki kalıcı etkileşimlerine ilişkin daha bütünsel bir tablonun ortaya çıkmasına yardımcı olacaktır.

Ulusal ve uluslararası alan yazın taramasında genç yetişkinlik döneminde olan bireylerin kardeşler arası ilişkilerini ele alan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır (Örbeyi, 2022). Yaşam boyu kardeş ilişkileri ve aile bütünlük duygusunun birbirlerinin yordama gücünün incelendiği çalışmaya ise hiç rastlanılmamaktadır. Yapılan araştırma sonucu aile bütünlük duygusu ile yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi arasında pozitif yönde yüksek korelasyon olduğuna araştırma kapsamımızda ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle yaşam boyu kardeş ilişkileri ve aile bütünlük duygusunun incelenmesi alan yazına ışık tutacak öncü olacak bir çalışma kabul edilebilir.

5.2. SONUÇ

Bu çalışmada, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ve bu ilişkilerin aile bütünlük duygusu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, genç yetişkinlerin birbirleriyle olan kardeş ilişkileri, aile bütünlük duygusunu olumlu yönde etkilemektedir.

Çalışmaya katılan katılımcıların çoğunluğu kadındır. Yaş dağılımına göre, katılımcıların çoğunluğu 29-39 yaş aralığındadır. Medeni hallerine göre, katılımcıların yarısından fazlası bekârdır. Kardeş sayısı dağılımına bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu 2 veya 3 kardeşe sahiptir. Kardeşler arasındaki doğum sırasına göre, katılımcıların çoğunluğu en büyük çocuktur, diğerleri ise en küçük veya ortanca çocuktur. Yakın arkadaş sayısına bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu 4-6 kişiye sahiptir. Anne-baba hayatta olma durumlarına göre, katılımcıların çoğunluğunun anne-babası hayattadır. Kardeş kaybı yaşayan katılımcıların oranı azdır. Seçilen kardeşlerin çoğunluğu küçüktür. Katılımcıların çoğunluğu kardeşi ile 4-7 yaş arasında bir yaş farkı olduğunu belirtmektedir. Kardeşlerin cinsiyet dağılımına baktığımızda, neredeyse eşit sayıda erkek ve kız kardeş bulunmaktadır. Kardeşlerin çoğunluğu bekârdır.

Çalışmanın bulgularına göre, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklar bulunmuş olup, bu farklar genellikle kadınların lehine olmuştur. Bu sonuç kadınların genel olarak kardeş ilişkilerinde duygusal, davranışsal ve bilişsel boyutlarda erkeklere göre daha yüksek puan aldığını göstermektedir.

ANOVA testi sonuçları, kardeş sayısının ve doğum sırasının genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Ayrıca, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ve kardeş kaybı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

T- testi sonuçlarına göre, Kardeş sıralaması değişkenine göre incelenen yaşam boyu kardeş ilişkileri düzeyinde büyük ve küçük kardeşler arasında anlamlı farklar bulunmamaktadır. Ayrıca seçilen kardeşin medeni durumunun bekar ve evli olmasına göre bir farklılaşma çıkmamıştır.

Genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ve seçilen kardeşin cinsiyeti ile ilgili yapılan analiz sonucuna göre toplam ölçek puanında erkek kardeşlere sahip olan genç yetişkinlerin ortalama puanlarının kız kardeşlere sahip olanlardan anlamlı derecede daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bilgiler ışığında genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş

ilişkileri seçilen kardeşin cinsiyeti değişkenine göre farklılaşmaktadır. Sonuçlar seçilen kardeşin kadın olması lehine çıkmıştır.

Sonuçlar, Anlaşılabilirlik, Anlamlılık ve Yönetilebilirlik alt boyutlarının her birinin, genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri olduğunu göstermektedir. Anlaşılabilirlik en güçlü etkiye sahipken, Anlamlılık ve Yönetilebilirlik de önemli katkılar sağlamaktadır. Bu değerlere bakıldığında, Anlaşılabilirlik değişkeninin her üç modelde de en yüksek Beta değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu, Anlaşılabilirlik değişkeninin kardeş ilişkilerini yordamada en güçlü ve en anlamlı değişken olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, Anlaşılabilirlik değişkeni diğer değişkenlere kıyasla daha yordayıcı olduğu tespit edilmiştir.

5.3.ÖNERİLER

Bu bölümde kardeş ilişkilerinin yaşam boyu sonuçlarına daha derin ulaşabilmek için araştırmacılara ve psikolojik danışmanlara yönelik öneriler sunulmaktadır. Konu ile ilgili yapılacak araştırmalara katkı sağlaması adına çalışmalar sonrasındaki yapılan öneriler önemlidir. Böylece daha derinlemesine görüşler oluşmasına katkı sağlayabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Araştırmanın sonuçlarına göre genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkileri ile doğum sırası, kardeş sayısı, kardeş kaybı değişkenleri arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Araştırmanın bu problemi farklı yaş grupları ele alınarak çalışılabilir.
- Aile de var olan konunun yeri bazen toplumlar arası farklı görüşlere neden olabilir. Farklı kültürel bağlamlarda kardeş ilişkilerini ve aile bütünlük duygusunu incelemek, kültürel farklılıkların bu ilişkiler üzerindeki etkilerini ortaya koyabilir. Bu tür çalışmalar, kültürel faktörlerin rolünü anlamamıza yardımcı olabilir. Bu bilgiler ışığında kültürel faktörlerin rolünü ön plana çıkaracak çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma bulgularına göre aile bütünlük duygusu genç yetişkinlerin yaşam boyu kardeş ilişkilerini anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu yordayıcı güç göz önüne alınarak kardeş ilişkilerini ve aile bütünlük duygusunu etkileyebilecek diğer psikolojik ve sosyal faktörleri incelemek için ek ölçekler kullanılabilir. Örneğin,

stres, depresyon, sosyal destek gibi faktörlerin bu ilişkiler üzerindeki etkileri araştırılabilir.

- Gelecek araştırmalarda, daha geniş ve çeşitli demografik grupları dâhil ederek sonuçların genellenebilirliğini artırmak önemlidir. Özellikle farklı yaş grupları, eğitim seviyeleri ve sosyoekonomik durumları içeren katılımcılar araştırmaya dâhil edilebilir.
- Kardeş ilişkilerinin zaman içindeki değişimlerini incelemek için boylamsal çalışmalar yapılmalıdır. Bu, kardeş ilişkilerinin nasıl evrildiğini ve aile bütünlük duygusunun bu süreçteki rolünü daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Ayrıca bu alanda geliştirilecek ölçme araçları bireyin gelişiminde kardeş ilişkileri kalitesinin önemini anlamlandırmakta araştırmacılara yardımcı olup ışık tutacaktır.
- Nicel verilerin yanı sıra, nitel araştırma yöntemleri kullanarak derinlemesine görüşmeler yapılabilir. Bu, katılımcıların kardeş ilişkileri ve aile bütünlük duygusu hakkındaki deneyimlerini ve duygularını daha iyi anlamamızı sağlayabilir.
- Teknolojik gelişimler referans alınarak veri toplama süreçlerinin daha sağlıklı şekilde ve daha fazla geniş kitlelere ulaşarak tamamlanması sağlanabilir. Dijital günlükler, katılımcıların günlük yaşamlarında kardeş ilişkilerini nasıl deneyimlediklerini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Araştırma sonucuna göre aile bütünlük duygusunun kardeş ilişkileri üzerindeki olumlu etkisi göz önüne alındığında, aile içi iletişimi ve anlayışı artırmaya yönelik eğitim programları düzenlenebilir. Yaşanabilecek aile içi sorunlar düşünülerek çözümünde aile terapisi ve danışmanlık hizmetleri teşvik edilebilir.
- Araştırma bulgularına göre kadınların kardeş ilişkilerinde daha yüksek puanlar aldığı göz önüne alındığında, kadınların bu güçlü yönlerini destekleyecek psiko sosyal programlar ve etkinlikler düzenlenebilir. Erkekler için ise kardeş ilişkilerinde daha düşük puanlar aldığı göz önüne alındığında, kardeş ilişkilerini güçlendirmeye yönelik duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik programlara teşvik edilmeleri sağlanabilir.

- Alan yazın doğrultusunda kardeş ilişkileri insanoğlunun kişisel ve sosyal gelişimi için önemli bir ilişki türüdür. Bireyler için yaşam boyu kardeş ilişkilerini güçlendirmeye yönelik sosyal etkinlikler, atölye çalışmaları ve grup terapileri düzenlenebilir.
- Kardeş ilişkileri ve aile bütünlük duygusu üzerine daha fazla araştırma yapılmalı ve bu alandaki bulgular uygulamaya geçirilmelidir. Aile bütünlük duygusunu artırmaya yönelik müdahale çalışmaları yapılabilir. Bu tür programların kardeş ilişkileri üzerindeki etkileri değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2000). *Yaşamın anlam ve amacı* (Çev. K. Şipal). Say Yayınları, İstanbul.
- Ağdemir, S. (1991). Aile ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Ahmetoğlu, E. ve Aral, N. (2008). Schaeffer kardeş davranışı değerlendirme ölçeğinin türkçe uyarlaması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), 379-388.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709-716.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., ve Wall, S. N. (2015). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology press.
- Akçabozan, N. B. ve Hatipoğlu-Sümer, Z. (2016). Adler yaklaşımında aile danışmanlığı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 87-101.
- Alacahan, O. (2010). Aile birliğini oluşturan faktörler ve işlevleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 289-298.
- Angın, E. ve Erden, G. (2022). Otizm ve özgül öğrenme güçlüğü tanısı almış çocukların sağlıklı kardeşlerinin psikolojik uyumu, kardeş ilişkileri ve algıladıkları anne kabul-reddi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(1), 123-141.
- Antonovsky, A. (1993). The structure and properties of the coherence sense. *Social Science Medicine*, 36(6), 725-733
- Aras, M. (2021). *Savunma mekanizmalarının kardeş sayısı ve doğum sırasına göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: a theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Arzuman, R. (2023). *Genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin kişilik özelliklerinin anne baba tutumları ve kardeş ilişkileri açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.

- Aslanargun, E., Bozkurt, S. ve Sarıoğlu, S. (2016). Sosyo ekonomik değişkenlerin öğrencilerin akademik başarısı üzerine etkileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 201-234.
- Atak, H. ve Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1), 39-50.
- Atay, M. İ. Türker, Y., Tuncer, H., ve Tuncer, Ö. (2014). Adolesanlarda kardeş sayısı ile öz-kavram ilişkisi. *Düzce Medical Journal*, 16(3), 22-25.
- Aydın, A. ve Özyürek, A. (2024). Yetişkinlerin çocuklukta ebeveynleştirilme düzeyleri ile aile bütünlük duyguları arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(1), 351-367.
- Aydoğan, D., Özbay, Y., Milevsky, A. ve Kaygas, Y. (2022). Kardeş Dinamikleri, Evlilik Memnuniyeti ve Evli Türk Yetişkinlerde Sağlık. *Aile Dergisi*, 0 (0).
- Aytaç Bakkaloğlu, T. M. (2021). *Çocukluktan beliren yetişkinliğe kardeş ilişkilerindeki değişimler ve devamlılıklar: nitel bir çalışma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi / Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bayram, F. ve Gündüz, B. (2021). Ergenlerde ebeveynleşmenin algılanan yararı ile anne-baba ve kardeş ilişkileri. *Turkish Studies - Education*, 16(3), 1429-1451.
- Bedford, V. H. ve Avioli, P. S. (2012). Sibling relationships from midlife to old age. *Handbook of families and aging*, 125-151.
- Bevan, J. L., Stetzenbach, K. A., Batson, E. ve Bullo, K. (2006). Factors associated with general partner and relational uncertainty within early adulthood sibling relationships. *Communication Quarterly*, 54(3), 367-381.
- Biggs, C. T. (2002). The sudden and unexpected death of a sibling and its impact on surviving children and adolescents: A family perspective. *Grief Matters: The Australian Journal of Grief and Bereavement*, 5(2), 31-34.
- Bowen, M. (1976). Theory in the practice of psychotherapy. *Family therapy: Theory and practice*, 4(1), 2-90.
- Bowlby, J. (1973). Attachment and loss, vol. II: Separation (Vol. 2). New York: Basic Books.

- Bowlby, J. (1979). The Bowlby-Ainsworth attachment theory. *Behavioral and brain sciences*, 2(4), 637-638.
- Brody, G. H. (1998). Siblings relationship quality: its causes and consequences. *Annual Review of Psychology*, 49(1), 1-24.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: research perspectives. *Developmental psychology*, 22 (6), 723-742.
- Buist, K. L., Deković, M. ve Prinzie, P. (2013). Sibling relationship quality and psychopathology of children and adolescents: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 33(1), 97-106.
- Büyüköztürk, Ş. (2006). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Akademi
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Geliştirilmiş 14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Canlı, Ö. (2019). *Öğrenilmiş güçlülük, aile bütünlük duygusu ve aile içi iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Cicirelli, V. (2013). *Sibling relationships across the life span*. Springer Science ve Business Media.
- Cicirelli, V. G. (1991). Sibling relationships in adulthood. *Marriage ve Family Review*, 16(3-4), 291-310.
- Cicirelli, V. G. (1994). Sibling relationships in cross-cultural perspective. *Journal of Marriage and the Family*, 7-20.
- Conger , R. D. , Cui , M. , Bryant , C. M. ve Elder , G. H. (2000). Competence in early adult romantic relationships: A developmental perspective on family influences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 224 – 237.
- Conger, K. J. ve Kramer, L. (2010). Introduction to the special section: Perspectives on sibling relationships: Advancing child development research. *Child Development Perspectives*, 4(2), 69-71.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. (Çev. T. Ergene). Mentis Yayınları, Ankara.

- Cox, M. J. ve Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual Review of Psychology*, 48, 243–267.
- Çeçen, A. R. (2007). Aile bütünlük (tutarlılık) duygusu ölçeği kısa formunun Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (3), 1199 - 1220.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordama da bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 19-30.
- Çelen, H. N. (2007). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Çınar, İ. Ö. , Kartal, A. ve Aslan G. K. (2017). Zihinsel engelli kardeşi olan ve sağlıklı kardeşi olan çocukların kardeş ilişkileri. *Kesit Akademisi Dergisi*, 3(11), 230-244.
- Demirbilek, M. (2015). Aile danışmanlığı: bir uygulama örneği. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(2), 109-120.
- Dew, A., Baladin, S. ve Llewellyn, G. (2008). The psychosocial impact in siblings of people with lifelong physical disability: a review of the literature. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 20, 485-507.
- Doherty, W. J. ve Boss, P. G. (2007). The relationship between family functioning and child and adolescent adjustment: A meta-analysis. *Journal of Family Psychology*, 21(6), 907-915.
- Domino, G. ve Affonso, D. D. (1990). A personality measure of erikson's life stages: the inventory of psychosocial balance. *Journal Pers Assess*, 54, 576-588.
- Doron, H. ve Sharabi-Nov, A. (2016). Siblinghood, gender, and families: Are sisters more close and unified than brothers? *The Family Journal*, 24(4), 385-394.
- Dunn, J. (1983). Sibling relationships in early childhood. *Child Development*, 54 (4), 787. doi:10.2307/1129886
- Dunn, J. (1983). Sibling relationships in early childhood. *Child development*, 787-811.
- Dunn, J. (2002). Sibling relationships. *Blackwell handbook of childhood social development*, 223-237.

- Dunn, J., Slomkowski, C. ve Beardsall, L. (1994). Sibling relationships from the preschool period through middle childhood and early adolescence. *Developmental Psychology*, 30 (3), 315-324.
- East, P.L. ve Khoo, S. T. (2005). Longitudinal pathways linking family factors and sibling relationship quality to adolescent substance use and sexual risk behaviors. *Journal of Family Psychology*, 19, 571 – 580.
- Edward, J. (2011). *The sibling relationship: A force for growth and conflict*. Jason Aronson.
- Eminoğlu, C. (2021). *Erken çocuklukta duygu düzenleme becerilerinin aile sistemleri açısından incelenmesi: ebeveyn istismar farkındalığı, evlilik uyumu, kardeş ilişkileri ve genel aile uyumu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eren, D. (2018). *Sağlıklı olmayı desteklemeye yönelik eğitim programının yaşlıların yaşam kalitesi, bütünlük duygusu ve psikolojik sağlamlıkları üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erginoğlu, E. S. (2015). *Kardeş ilişkileri, anne-baba tutumları, davranış ve uyum problemlerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Erikson, E. H. (1984). *İnsanda gelişim sekiz evresi [Eight stages of man]*. (Çev. T. B. Üstün ve V. Şar). Birey ve Toplum Yayınları, Ankara.
- Erkan, Z. ve Uyar, S. (2021). Aile yaşam döngüsüne yönelik çalışmaların incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(44), 447-474.
- Eryılmaz, A. (2004). *Ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde romantik yakınlığı başlatmada algılanan kontrol*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişki. *Aile Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7(24), 94-101.
- Feinberg, M. E. ve Hetherington, E. M. (2001). Differential parenting as a within-family variable. *Journal of Family Psychology*, 15(1), 22-37.

- Feinberg, M. E., Solmeyer, A. R. ve McHale, S. M. (2012). The third rail of family systems: Sibling relationships, mental and behavioral health, and preventive intervention in childhood and adolescence. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 15(1), 43-57.
- Finzi-Dottan, R., Goldblatt, H. ve Cohen-Masica, O. (2012). The experience of motherhood for alienated mothers. *Child ve Family Social Work*, 17(3), 316-325.
- Fletcher, J., Mailick, M., Song, J. ve Wolfe, B. (2013). A sibling death in the family: common and consequential. *Demography*, 50(3), 803–826.
- Furman, W. ve Buhrmester, D. (1985). Children's perceptions of the qualities of sibling relationships. *Child Development*, 56, 448-461.
- Gilligan, M., Stocker, C. M. ve Jewsbury Conger, K. (2020). Sibling relationships in adulthood: research findings and new frontiers. *Journal of Family Theory ve Review*, 12(3), 305-320.
- Girli, A. ve Mutlu, H. (2015). Investigating the attitudes of adults aged 18-30 with disabled siblings to marriage. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 192-205.
- Güneş, F. B. (2023). Beliren Yetişkinlerde Kişilerarası Yetkinlik, Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi ve Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.
- Haddock, S. A., Zimmerman, T. S., Ziemba, S. J. ve Current, L. R. (2006). A model of family identity and family functioning. *Marriage and Family Review*, 39, 17-38.
- Haley, J. (1987). "The art of strategic therapy." *Journal of Strategic and Systemic Therapies*, 6(1), 5-11
- Hallaç, S. ve Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.
- Hand, L. M. (2019). *Encouragement in counseling and psychotherapy: the lived experiences of expert adlerian therapists*. (Doktora Tezi). Sam Houston State University, Huntsville.
- Hernandez, D. J. (1997). Child development and social demography of childhood. *Child Development*, 68, 149–169.

- Hindle, D. ve Sherwin-White, S. (Eds.). (2018). *Sibling matters: A psychoanalytic, developmental, and systemic approach*. Routledge.
- Howe, N. ve Recchia, H. (2006). Sibling relations and their impact on children's development. *Encyclopedia on early childhood development*, 1-8.
- Howe, N. ve Recchia, H. (2014). Sibling relationships as a context for learning and development. *Early Education and Development*, 25(2), 155-159.
- Jensen, A. C., Killoren, S. E., Campione-Barr, N., Padilla, J. ve Chen, B. B. (2023). Sibling relationships in adolescence and young adulthood in multiple contexts: A critical review. *Journal of Social and Personal Relationships*, 40(2), 384-419.
- Jensen, A. C., Whiteman, S. D. ve Fingerman, K. L. (2018). "Can't live with or without them:" Transitions and young adults' perceptions of sibling relationships. *Journal of Family Psychology*, 32(3), 385.
- Johnson, M. (2018). Sibling relationships and their impact on development. *Journal of Psychology Research*, 45(2), 67-82.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). Kültürleşme ve aile ilişkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17 (34), 120-127.
- Kale, M., Karagöz, S. ve Nur, İ. (2021). Eğitim ve sosyal bilimler alanında kardeş ilişkileri konusunda tezlerin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 148-160.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (23.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, S. (2013a). Doğrusal regresyon analizi. *Journal of Mood Disorders*, 3 (2), 90-92.
- Kılıç, S. (2013b). Örneklemeye yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3 (1), 44-46.
- Klein, M. (1957). *Envy and gratitude*. In: *Envy and Gratitude and Other Works 1946-1965*. New York: Delta, 1977, pp. 176-235, Türkçesi; Haset ve Şükran, (Çev. Orhan Koçak, Yavuz Erten), Metis, 1999.
- Kohut, H. (1971). *The analysis of the self: A systematic approach to the psychoanalytic treatment of narcissistic personality disorders*. New York: International Universities Press.

- Korkut, Y. (2001). Aile danışmanlığı ve aile terapisi hizmetleri. *Psikoloji Çalışmaları*, 22, 111-133.
- Korkut, Y. (2007). Türkiye'de aile terapisi ve terapistlerinin durumu. *Psikoloji Çalışmaları*, 27, 13-30.
- Kürtüncü, M. ve Arslan, N. (2019). Sağlıklı ergen ve engelli kardeşler arasındaki ilişkinin aile işlevlerinden etkilenme durumunun incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(2), 366-379.
- Law, C. ve Imran, M. (2024). Birth Order and Sibling Pairs: A Comparative Study of Older and Younger Siblings' Perceived Sibling Relationship and Differences in Gender Dyads. *International Journal of Indian Psychology*, 12(1).
- Levinson, D. J. (1977). The mid-life transition: A period in adult psychosocial development. *Psychiatry*, 40(2), 99-112.
- Main, M., Kaplan, N. ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the society for research in child development*, 66-104.
- Mavili-Aktaş, A. (2004). Aile terapisinde sosyal hizmet yaklaşımı. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(7), 1-10.
- Mchale, S.M., Updegraff, K.A. ve Whiteman, S. D. (2012). Sibling relationships and influences in childhood and adolescence. *Journal of marriage and family*, 75(5), 913-930.
- Merry, J., Bobbitt-Zeher, D. ve Downey, D. (2020). Number of Siblings in Childhood, Social Outcomes in Adulthood. *Journal of family issues*, 41(2), 212–234.
- Miller, R. ve Taylor, D. D. (2016). Does adlerian theory stand the test of time? examining individual psychology from a neuroscience perspective. *The Journal of Humanistic Counseling*, 55 (2), 111-128.
- Minuchin, S. (1967). "The concept of structural family therapy." *Journal for the Study of Interpersonal Processes*, 30(1), 33-44.
- Mitchell, J. (1988). *Psychoanalysis and Feminism: A Radical Reassessment of Freudian Psychoanalysis*. Basic Books.

- Montgomery, D. C., Peck, E. A. ve Vining, G. G. (2012). Introduction to linear regression analysis (Vol. 821). New York, NY: John Wiley ve Sons.
- Navarre, S. E. (1998). Salvador Minuchin's structural family therapy and its application to multicultural family systems. *Issues in Mental Health Nursing*, 19(6), 557-570.
- Nelson, T. S. (2020). Kısa Süreli Çözüm Odaklı Aile Terapisi (Çev. D. Dölek). Apamer Yayınları, İstanbul.
- Oliva, A. ve Arranz, E. (2005). Sibling relationships during adolescence. *European Journal of Developmental Psychology*, 2, 253-270.
- Orsmond, G. I. ve Mailick Seltzer, M. (2000). Brothers and sisters of adults with mental retardation: Gendered nature of the sibling relationship. *American journal on mental retardation*, 105(6), 486-507.
- Osborn, C. J. (2001). A visual encapsulation of adlerian theory: a tool for teaching and learning. *The Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 40 (2), 243-249.
- Örbeyi, D. (2022). *Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin algılanan ebeveyn tutumu ve algılanan evlilik çatışması ile kardeş ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi / Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Öz Soysal, F. S., Yurdabakan, İ., Baş, A. U. ve Aysan, F. (2016). Yaşam boyu kardeş ilişkileri ölçeğinin genç yetişkinlerde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 13 (3), 5351-5361.
- Özakkaş, T. (2018). Alan kuramının diğer psikanalitik kuramlarla ilişkisi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1(2), 1-28.
- Özbay, Y. ve Aydoğan, D. (2019). Varlığında çocuk, yokluğunda yetişkin olmak: Baba kaybı, kardeş ilişkileri ve aile yılmazlığı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 126-143.
- Öztürk, H. (2020). *Üniversite öğrencilerinde irrasyonel inanışlar ile bireysel bütünlük duygusu arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Sağlık Enstitüsü, Ankara.

- Patterson, T. (2014). A cognitive behavioral systems approach to family therapy. *Journal of Family Psychotherapy*, 25(2), 132-144.
- Peterson, L. (2010). Family relationships and children's stress responses. *Journal of Family Psychology*, 24(1), 40-50. doi:10.1037/a0018133
- Peterson, M. (2019). *The degree of master of arts in Adlerian counseling and psychotherapy* (Doktora Tezi). Adler Graduate School, Minnetonka.
- Pollet, T. V. ve Nettle, D. (2009). Birth order and adult family relationships: Firstborns have better sibling relationships than laterborns. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(8), 1029-1046.
- Rawlings, D. M. (2011). *Integrating Adlerian concepts with resilience research: a framework for the kids home counseling program* (Doktora Tezi). Adler Graduate School, Minnetonka.
- Riggio, H. R. (2000). Measuring attitudes toward adult sibling relationships: the lifespan sibling relationship scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17 (6), 707-728.
- Sagy, S. (1998). Effects of personal, family, and community characteristics on emotional reactions in a stress situation: the golan heights negotiations. *Youth and Society*, 29(3), 311-329
- Sagy, S. ve Dotan, N. (2001). Coping resources of maltreated children in the family: a salutogenic approach. *Child Abuse ve Neglect*, 25 (11), 1463-1480.
- Salmon, C. (2003). Birth order and relationships: Family, friends, and sexual partners. *Human nature*, 14, 73-88.
- Salmon, C. A. ve Daly, M. (1998). Birth order and familial sentiment: Middleborns are different. *Evolution and Human Behavior*, 19(5), 299-312.
- Santrock, John W. (2017). Yaşam Boyu Gelişim. Çev: Galip Yüksel (13. Basımdan Çeviri: Gözden Geçirilmiş Yeni Basım). Ankara: Nobel Akademik.
- Scott, S. K. (2021). Psychodynamic theories: Approaches and applications. *Foundations of Couples, Marriage, and Family Counseling 2nd Edition*, 103-124.

- Shaver, P. R., Collins, N. ve Clark, C. L. (2014). Attachment styles and internal working models of self and relationship partners. In *Knowledge structures in close relationships* (pp. 25-61). Psychology Press.
- Shazer, S., Dolan, Y., Korman, H., Trepper, T., Mc Collum, E. ve Berg, I. K. (2007). More Than Miracles: The State of the Art of Solution-Focused Brief Therapy. Haworth Press: New York. pp. 2-18.
- Sınanmış, N. ve Kolburan, Ş. G. (2019). Kardeşi otizmlili olan ve olmayan ergenlerin kardeş ilişkileri ve sosyal kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Aydın Sağlık Dergisi*, 5(1), 13-50.
- Smith, T. N., Ruzgyte, E., Spinks, D. ve Metcalf, L. (2011). Strategic family therapy. *Marriage and Family Therapy: A practice-oriented approach*, 255-286.
- Spitze, G. ve Trent, K. (2006). Gender differences in adult sibling relations in two-child families. *Journal of Marriage and Family*, 68(4), 977-992.
- Stanton, M. D. (1981). Strategic approaches to family therapy. *Handbook of family therapy*, 1, 361-402.
- Stocker, C. M., Gilligan, M., Klopach, E. T., Conger, K. J., Lanthier, R. P., Neppl, T. K. ve Wickrama, K. A. S. (2020). Sibling relationships in older adulthood: Links with loneliness and well-being. *Journal of Family Psychology*, 34(2), 175.
- Stocker, C. M., Lanthier, R. P. ve Furman, W. (1997). Sibling relationships in early adulthood. *Journal of Family Psychology*, 11(2), 210.
- Sumbas, E. (2020). *Ergenlerin, genç yetişkinlerin ve orta yetişkinlerin kardeş ilişkilerinin incelenmesi* (Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Tabor, J. A. (2016). Sibling relationships. *Encyclopedia of family studies*, 1-5.
- Tabur, S. T. ve Türkçapar, M. H (2023). Bilişsel davranışçı aile terapisi gelişim ve durum. *Kaide Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Updegraff, K. A., McHale, S. M. ve Crouter, A. C. (2001). Sibling relationships and influences in childhood and adolescence. In J. H. McHale ve W. Grolnick (Eds.), *Retrospective and prospective analyses of family relationships: Advances in family research series* (pp. 39-60). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

- Üstdağ, E. L. ve Bumin, G. (2014). Engelli çocuklar ve kardeşleri için uygulanan grup aktivitelerinin toplumsal katılım ve kardeş ilişkileri üzerine etkisinin incelenmesi: Pilot çalışma. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 2(3), 141-147.
- Van Volkom, M., Machiz, C. ve Reich, A. E. (2011). Sibling relationships in the college years: Do gender, birth order, and age spacing matter?. *North American Journal of Psychology*, 13(1).
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: the developmen of higher psychological processes*. (M. Cole, V. John-Steiner, S. Schribner ve E. Souberman, Ed.), Cambridge: Harvard University.
- Waite, L. ve Gallagher, M. (2001). The case for marriage: Why married people are happier, healthier and better off financially. Crown.
- Watts, R. E. (2000). Adlerian counseling: A viable approach for contemporary practice. *Theoretical Chemistry Accounts Journal*, 28 (1), 11-23.
- Weaver, S. E., Coleman, M. ve Ganong, L. H. (2003). The sibling relationship in young adulthood: sibling functions and relationship perceptions as influenced by sibling pair composition. *Journal of Family Issues*, 24(2), 245-263.
- Whiteman, S. D., McHale, S. M. ve Soli, A. (2011). Theoretical perspectives on sibling relationships. *Journal of family theory ve review*, 3(2), 124-139.
- Winnicott, D. W. ve Nussbaum, M. (2012). *The family and individual development*. Routledge.
- Yıldırım, O. ve Sezer, Ö. (2018). Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumlarına göre kendilerini değerlendirmelerinin ve kardeş ilişkilerinin incelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 86-117.
- Yucel, D., Bobbitt-Zeher, D. ve Downey, D. B. (2018). Quality matters: Sibling relationships and friendship nominations among adolescents. *Child indicators research*, 11, 523-539.

EKLER

EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Medeni Hal: Bekâr () Evli ()

Kardeş Sayısı: 1 () 2 () 3 () 4 () 5 () 5+()

Doğum Sırası: En Büyük Çocuk () Ortanca Çocuk () En Küçük Çocuk () Tek Çocuk ()

Kardeş Kaybı: Var () Yok ()

EK-2 YAŞAM BOYU KARDEŞ İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELERİ

Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeği

Bu ölçekte kardeşinizle ilgili ifadeleri okuyacaksınız. Tüm soruları aklınıza gelen tek bir kardeşinizle olan ilişkinizi düşünerek cevaplayınız. Lütfen kardeşinizle ilişkinizi ifade eden her bir maddeye ne kadar katılıp katılmadığınızı cevaplayınız.

Seçilen Kardeşe İlişkin Ek Bilgiler

Seçtiğiniz Kardeş Sizden Büyük mü Küçük mü?: Büyük () Küçük ()

Kardeşler arası yaş farkı:

Seçtiğiniz Kardeşinizin Cinsiyeti: Kız () Erkek ()

Seçtiğiniz Kardeşinizin Medeni Hali: Bekâr () Evli ()

	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
3-Kardeşimle olan ilişkimden keyif alırım.					
9- Kardeşimle halen çok zaman geçiriyorum.					
17-. Kardeşim iyi bir arkadaş.					
25- Çocukluğumuzda kardeşim beni rahatsız ederdi.					
26- Çocukluğumuzda kardeşimi çok sevdiğimi hatırlıyorum.					
35- Çocukluğumuzda kardeşimle birbirimize yardım ederdik.					
40-Çocukluğumda kardeşime problemlerimle ilgili konuşurdum.					
42-Çocukluğumuzda kardeşim benimle oyun oynamaktan hoşlanmazdı.					
47-Çocukluğumuzda kardeşimle ben aynı şeylerden hoşlanırdık					
48- Çocukluğumuzda kardeşimle birçok ortak noktamız vardı.					

EK-3 AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELERİ

AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU ÖLÇEĞİ

1. Ailenizde olup bitenleri etkileyebileceğiniz hissine ne derece sahipsiniz?

1 2 3 4 5 6 7

Çok sık

Nadiren veya hiç bir zaman

Kesinlikle yapıldı

Kesinlikle yapılamazdı

3. Şimdiye kadar aile yaşamının;

1 2 3 4 5 6 7

Çok belirgin hedefleri amaçları olmuştur

Belirgin hedefleri ve amaçları olmamıştır.

6. Aile yaşamınız size;

1 2 3 4 5 6 7

Tamamen monoton

Tamamen ilginçliklerle dolu görünüyor

8. Aileniz tarafından size adil olmayan bir şekilde davranıldığı ile ilgili duygulara sahip misiniz?

1 2 3 4 5 6 7

Çok nadiren Veya hiç

Çok sık

10. Aile içerisindeki rolünüz çerçevesinde yaptığınız işleri yerine getirmek

1 2 3 4 5 6 7

Çok derin bir Sıkıntı ve acı Kaynağı

Haz ve doyum kaynağı

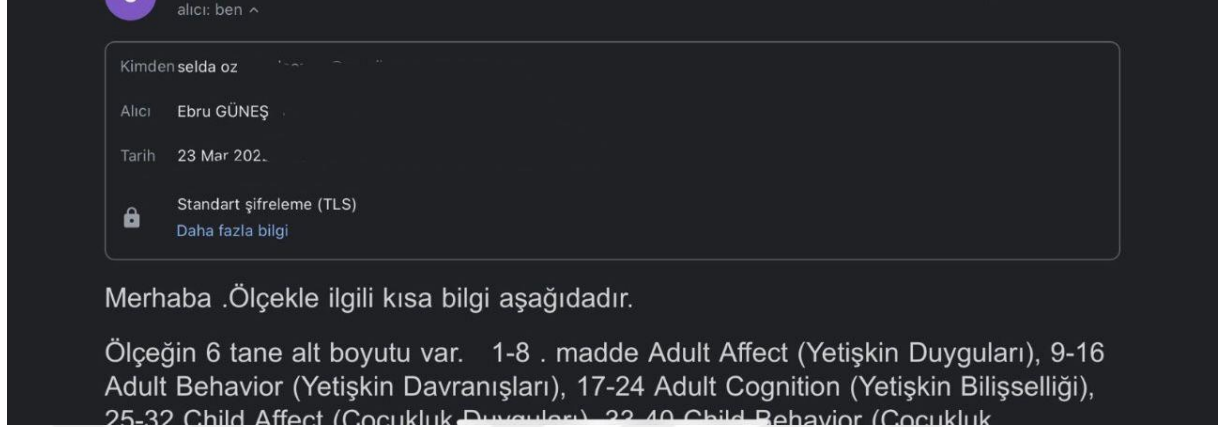
12. Ailenizde çok güvendiğiniz birinin sizi hiç hayal kırıklığına uğrattığı oldu mu?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç olmadı

Her zaman oldu

EK-4 YAŞAM BOYU KARDEŞ İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ

EK-5 AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ

× Gmail - AİLE BÜTÜNLÜK DUYGU ÖLÇEĞİ KISA FORMU (ABDÖ-K)' ölçeği kullanım izni

AİLE BÜTÜNLÜK DUYGU ÖLÇEĞİ KISA FORMU (ABDÖ-K)' ölçeği kullanım izni

Ayşe Rezan ÇELİKBAŞI

30 Kasım 2022 07:04

Alıcı: "Ayşe Rezan ÇELİKBAŞI"

Merhabalar,

İstediğiniz ölçme aracına ilişkin bilgiler ekli pdf'de yer almaktadır. Kolaylıklar dilerim.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ebru GÜNEŞ

Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim Durumu

Lisans: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Yüksek Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık